Financial Accounting Research

Financial Accounting Research
E-ISSN: 2322-3405
Vol. 14, Issue 3, No.53, Autumn 2022, P: 85-118
Received: 11.01.2023 Accepted: 11.03.2023

Research Article

Coordination of recognition and disclosure decisions in uncertainties reporting: investigating the relationship between conditional conservatism and risk disclosure

Mojdeh Derakhshan: Ph.D. Candidate, Department of Accounting, Faculty of Management & Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
mojdederakhshan.dn@gmail.com

Mohammad Hossein Safarzadeh*:Assistant professor, Department of Accounting, Faculty of Management & Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
M_safarzadeh@sbu.ac.ir

Gholam Hossein Assadi: Associate professor, Department of Accounting, Faculty of Management & Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
h-assadi@sbu.ac.ir

Abbas Raad: Assistant professor, Department of Industrial Management & Information Technology, Faculty of Management & Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
a-raad@sbu.ac.ir

Abstract

Accounting Conservatism and risk disclosure are two information policies that managers can use to transfer business uncertainties to external users. Managers are expected to coordinate their reporting and disclosure choices by considering the cost and benefit of these two choices when making financial reporting decisions and coordinate or trade off the two options of conservatism and risk disclosure. This study investigated the relationship between conditional conservatism and risk disclosure. It also analyzed the effect of the factors of the level of debt financing needs and the manager's overconfidence by using a multiple regression model based on the sample of 87 companies listed on the Tehran stock exchange for the period of 2011 to 2020. The results indicate that managers use conditional conservatism and risk disclosure as two complementary information policies to reduce information asymmetry and agency costs. By applying more Conditional conservatism, managers improve the level of risk disclosure in proportion to the level of uncertainty perceived through risk disclosure by users to maintain consistency between quantitative and qualitative information. The debt financing needs has a negative and significant effect, and the overconfidence characteristic of managers has no significant effect on the relationship between the level of conditional conservatism and the level of risk disclosure of firms. Companies with a higher debt financing needs use more conditional conservatism than risk disclosure to reduce debt Costs. The results show that the relative costs and benefits of conservative reporting and risk disclosure affect financial reporting policies regarding risks and uncertainties.

Keywords: Conditional Conservatism, Content Analysis, Debt Financing Needs, Managerial Overconfidence, Risk Disclosure.

* Corresponding author
2322-3405 / © The author(s) Publisher: University of Isfahan

This is an open access article under the CC-BY-NC 4.0 License

10.22108/FAR.2023.136416.1951 20.1001.1.23223405.1401.14.3.3.3

Introduction

The relationship between accounting conservatism and risk disclosure is included under the relationship between recognition and disclosure decisions. The level of accounting conservatism is important in deciding the optimal level of disclosure, and Earnings Attributes are related to companies' voluntary disclosure decisions (Francis et al., 2008). Based on contractual and litigation incentives, conditional conservatism and risk disclosure are two alternative tools to reduce information asymmetry about uncertainties and reduce agency costs. As a result, managers may coordinate between these two options by considering the costs and limited benefits of each. The way managers make decisions in choosing the level of accounting conservatism and disclosure, such as earnings forecasting, has been investigated in previous studies, but no research has investigated the relationship between the level of accounting conservatism and risk disclosure as one of the types of qualitative disclosure. Hence, the question arises as to how managers coordinate the decisions of choosing the level of conservatism and risk disclosure. The purpose of this research is to explore how managers' decisions are coordinated in the two choices of conditional accounting conservatism and risk disclosure, under the influence of the debt financing needs and management characteristics in companies listed on the Tehran Stock Exchange. To cover the objectives of the research, three hypotheses including (1) the existence of a significant relationship between conditional conservatism and risk disclosure, (2) the effect of the company's debt financing needs, and (3) managers' overconfidence on the relationship between the level of conditional conservatism and the level of risk disclosure have been described and tested.

Methods

Research hypotheses have been examined by using a multivariable regression model and based on the sample of 87 companies listed on the Tehran stock exchange for the period of 2011 to 2020. The data needed for the research has been extracted from the financial statements, explanatory notes, the Management Discussion and Analysis, and the directors' reports.

The first research hypothesis is tested using equation (1).

Equation (1)
$$RD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 Conserv_{it} + \sum \beta_k Control_{k,it} + \varepsilon_{it}$$

where RD_{it} (the dependent variable) is the level of risk disclosure, which has been measured using the content analysis of the explanatory notes, the Management Discussion and Analysis, and the directors' reports. $Conserv_{it}$ (the independent variable) is conditional conservatism calculated using khan and Watts' (2009) C-Score. $Control_{k,it}$ are the control variables of the level of risk disclosure that have been selected and measured based on previous studies.

The second hypothesis is tested using equation (2).

Equation (2)
$$RD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 Conserv_{it} + \beta_2 FIN_Needs_{it} + \beta_3 FIN_Needs_{it} \times Conserv_{it} + \sum \beta_k Control_{k,it} + \varepsilon_{it}$$

where *FIN_Needs* is the variable of the need to finance through debt, which is calculated using the financing deficit criterion according to Deng et al. (2018).

To test the third hypothesis, equation (3) is used to examine the effect of management overconfidence on the relationship between conservatism and risk disclosure:

Equation (3)
$$RD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 Conserv_{it} + \beta_2 OverConf_{it} + \boldsymbol{\beta_3} OverConf_{it} \times Conserv_{it} + \sum \beta_k Control_{k,it} + \varepsilon_{it}$$

where *OverConf* is the manager's overconfidence variable, which is calculated based on investment-based

overconfidence according to Ahmed and Duellman (2013).

Findings

There is a significant positive relationship between the level of conditional conservatism and the level of risk disclosure. The need to finance through debt has a negative and significant effect, and the overconfidence characteristic of managers has no significant effect on the relationship between the level of conditional conservatism and the level of risk disclosure of firms.

Conclusion & Result

The results show that managers use conditional conservatism and risk disclosure as two complementary information policies. The result conflicts with the results of Hui et al. (2009), Wang (2019), D'Augusta and DeAngelis (2020), Asadi and Bayat (2014), Nikbakht and Hajiazimi (2013) and AsadiMashizi et al. (2020). Based on the contractual and litigation demand, when companies face higher uncertainty and risk, they use more conservative accounting in their financial reporting (Dai & Ngo, 2021 ؛Haque et al., 2019 ؛ Hsieh et al., 2019 ؛Hejranijamil et al., 2020) and disclose higher risk to reduce agency costs, including the cost of debt and the possibility of lawsuits.

This can be justified based on the argument of D'Augusta and DeAngelis (2020) about investors' understanding of the differences between quantitative and qualitative information. Conservatism conveys business uncertainties quantitatively and risk disclosure qualitatively conveys uncertainties to users. With a greater level of accounting conservatism, managers improve the level of risk disclosure in proportion to the level of uncertainty perceived through risk disclosure by users to maintain consistency between quantitative and qualitative information. The result is consistent with the results of Huang et al. (2014) and Nagar et al. (2019). Also, it can be explained with the assumption that the existence of reporting and risk disclosure requirements limits managers to trade-off risk disclosure and the level of conservatism, especially from the perspective of increased costs from the benefits of disclosure. Moreover, the results are consistent with the argument of Linsley and Shrives (2006) in support of mandatory risk disclosure and the research results of Dyer et al. (2017).

Based on the contractual theory, companies with a higher need to finance through debt use a more conditional conservatism level than risk disclosure to reduce debt. The results show that the relative costs and benefits of conservative reporting and risk disclosure affect financial reporting policies regarding risks and uncertainties. This is consistent with the research results of Deng et al. (2018) and Michels (2017).

Also, unlike previous studies (such as Ahmed and Duellman (2013) and Ramsheh and Molanzari (2014)), the results indicate that managers with overconfidence characteristics have higher risk tolerance and also provide higher levels of voluntary disclosure.

Finally, the results of the research indicate that the users of financial statements should consider the financial reporting policies of a company in interpreting the information of financial reports about risks and uncertainties, because each of these policies and reporting choices in different conditions such as the need to finance through debt may affect how information is disclosed.

پژوهش‌های حسابداری مالی
سال چهاردهم، شماره سوم، پیاپی (۵۳)، پاییز ۱۴۰۱، ص: ۱۱۸-۸۵
تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۱۰/۲۱ تاریخ پذیرش:۱۴۰۱/۱۲/۲۰

مقاله پژوهشی

هماهنگی تصمیمات شناسایی و افشا در گزارشگری عدم‌قطعیت‌ها: بررسی رابطه بین محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک

مژده درخشان: دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
mojdederakhshan.dn@gmail.com
محمدحسین صفرزاده‌بندری[۱]: استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
m_safarzadeh@sbu.ac.ir
غلامحسین اسدی: دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
h-assadi@sbu.ac.ir
عباس راد: استادیار، گروه مدیریت صنعتی و فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
a-raad@sbu.ac.ir

چکیده

محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک، دو سیاست اطلاعاتی هستند که مدیران می‌توانند برای انتقال عدم قطعیت‌های تجاری به استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی استفاده کنند. انتظار می‌رود مدیران با در نظر گرفتن هزینه و منفعت این دو استراتژی گزارشگری، بین رویه شناسایی و افشای کیفی اطلاعات ریسک هماهنگی یا تبادل ایجاد کنند. پژوهش حاضر به بررسی ارتباط بین محافظه‌کاری شرطی حسابداری و افشای ریسک و همچنین، تأثیر تأمین مالی ازطریق بدهی و بیش‌اطمینانی مدیران بر انتخاب بین این دو سیاست اطلاعاتی توسط مدیران با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه و بر مبنای نمونه ۸۷۰ سال – شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ می‌پردازد. وجود رابطه مثبت و معنادار بین محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک نشان می‌دهد مدیران از محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک به‌عنوان دو سیاست اطلاعاتی مکمل در جهت کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه‌های نمایندگی استفاده می‌کنند. همچنین، مدیران با اعمال محافظه‌کاری شرطی بیشتر، سطح افشای ریسک را بهبود می‌بخشند تا در تناسب با سطح عدم‌اطمینان درک‌شده توسط استفاده‌کنندگان، یکنواختی بین اطلاعات کمی و کیفی حفظ شود. نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی دارای تأثیر منفی و معنادار و ویژگی بیش‌اطمینانی مدیران فاقد تأثیر معنادار بر ارتباط بین سطح محافظه‌کاری شرطی و سطح افشای ریسک شرکت‌ها است. شرکت‌های با نیاز بالاتر به تأمین مالی ازطریق بدهی، از محافظه‌کاری شرطی بالاتری نسبت به افشای ریسک به‌منظور کاهش هزینه بدهی استفاده می‌کنند. نتایج نشان می‌دهند هزینه‌ها و منافع نسبی گزارشگری محافظه‌کارانه و افشای ریسک بر سیاست‌های گزارشگری مالی دربارهٔ ریسک‌ها و عدم‌قطعیت‌ها اثرگذارند.

واژه‌های کلیدی: افشای ریسک، محافظه‌کاری شرطی، نیاز تأمین مالی ازطریق بدهی، بیش‌اطمینانی مدیران، تحلیل محتوا

---

۱. نویسندهٔ مسئول

2322-3405 / © The author(s) Publisher: University of Isfahan
This is an open access article under the CC-BY-NC 4.0 License

10.22108/FAR.2023.136416.1951 20.1001.1.23223405.1401.14.3.3.3

مقدمه

افزایش پیچیدگی‌ها و عدم‌قطعیت‌های تجاری به افزایش تقاضا برای گزارشگری و افشای اطلاعات ریسک از سوی استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، افزایش توجه به گزارشگری ریسک در قوانین گزارشگری و استانداردهای حسابداری و نیز گسترش پژوهش‌های حوزه افشای اطلاعات تفسیری و کیفی ریسک در سال‌های اخیر منجر شده است (برادران حسن‌زاده و محرومی، ۱۳۹۶؛ ختن لو و همکاران، ۱۴۰۰؛ فصیحی و همکاران، ۱۳۹۸). افشای اطلاعات ریسک به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اجزای اطلاعات تفسیری مالی برای عملکرد کارای بازارهای سرمایه یک نیاز اطلاعاتی اساسی بوده است و سرمایه‌گذاران را قادر می‌سازد تا ریسک‌ها و عدم قطعیت‌های شرکت‌ها را در پرتفوی سرمایه‌گذاری خود ارزیابی کنند (Watson & Head, 2010).

یکی از مهم‌ترین حوزه‌های ادبیات پژوهشی افشای اطلاعات تفسیری و کیفی، بررسی نحوه تصمیم‌گیری مدیران در انتخاب رویه‌های شناسایی حسابداری و افشای اطلاعات کیفی بوده است. در پژوهش‌های پیشین نحوه تصمیم‌گیری مدیران در انتخاب استراتژی‌های گزارشگری با توجه به هزینه‌ها و منافع، الزامات گزارشگری، ارزشگذاری شرکت‌ها، انتظارات بازار دربارهٔ عملکرد شرکت و اختیارات مدیران بررسی شده است (اسدی و بیات، ۱۳۹۳؛ Cassell et al., 2015). ادبیات پژوهشی نشان می‌دهد شرکت‌ها انواع استراتژی‌های گزارشگری را برای تبادل اثربخش و کارای اطلاعات بر می‌گزینند (نیکبخت و حاجی عظیمی، ۱۳۹۲). گراهام و همکاران (2005) نشان می‌دهند مدیران تصمیم‌های گزارشگری و تصمیم‌های افشای داوطلبانه را به‌طور مشترک اتخاذ می‌کنند و شرکت‌ها باید یک استراتژی گزارشگری و افشای یکپارچه داشته باشند؛ زیرا هدف مشترک هر دو ارائه اطلاعات به افراد برون‌سازمانی و کاهش هزینه‌های نمایندگی است (Graham et al., 2005). باگنولی و واتس (2007) نشان می‌دهند رویه گزارشگری مالی بر تصمیمات افشای داوطلبانه شرکت تأثیر می‌گذارد (Bagnoli & Watts, 2007). به‌طور خاص، یکی از پیش‌بینی‌های نظری آنها برای افشای ریسک به‌کاربردنی است.

ادبیات پژوهشی در حوزه انگیزه‌ها و عوامل مؤثر بر افشای ریسک، به بررسی این موضوع می‌پردازند که چرا شرکت‌ها سطوح متفاوتی از اطلاعات ریسک را افشا می‌کنند. در دسته‌ای از پژوهش‌ها نشان داده شده است که هرچه شرکت‌ها با ریسک بیشتری روبه‌رو باشند، اقدام به افشای ریسک بالاتری خواهند کرد (Campbell et al., 2014)؛ در حالی که در دسته‌ای دیگر از پژوهش‌ها، بین اطلاعات ریسک افشاشده و ویژگی‌های ریسک شرکت، ارتباط معنی‌داری یافت نشده است. نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) در بررسی عوامل مؤثر بر افشای ریسک نشان دادند اندازه شرکت و اهرم مالی دارای اثر مثبت و معنادار بر میزان افشای ریسک است. رجب و هندلی شاچلر (2009) نشان دادند ویژگی‌های اندازه و درجه اهرم مالی فاقد ارتباط معنی‌دار با افشای ریسک هستند (Rajab & Handley-Schachler, 2009). با توجه به شواهد متناقض در ادبیات پژوهشی این فرض مطرح می‌شود که مدیران ممکن است در مواجهه با ریسک‌ها و عدم قطعیت‌ها از استراتژی‌های

گزارشگری جایگزین برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه‌های نمایندگی استفاده کنند.

محافظه‌کاری که بر مبنای انتخاب رویه‌های حسابداری شرکت‌ها تعریف می‌شود، یک استراتژی گزارشگری شناخته شده است که با شناسایی به موقع اخبار بد در صورت‌های مالی، عدم قطعیت‌های تجاری را به‌صورت کمی منتقل می‌کند. مفاهیم حسابداری مالی شماره ۲ محافظه‌کاری را واکنش محتاطانه به شرایط عدم‌اطمینان با هدف در نظر گرفتن عدم قطعیت‌ها و ریسک‌های ذاتی در موقعیت‌های کسب‌وکار تعریف می‌کند. محافظه‌کاری حسابداری یک مفهوم پیشگیرانه برای مواجهه با عدم‌قطعیت در صورت‌های مالی ازطریق به تأخیر انداختن شناسایی سود و تسریع در شناسایی هزینه‌ها است (Hejranijamil et al., 2020).

در سال‌های اخیر پژوهش‌های مرتبط با محافظه‌کاری حسابداری افزایش چشم‌گیری داشته (مهرادی و همکاران، ۱٤۰۰) و تأثیر محافظه‌کاری حسابداری بر عدم تقارن اطلاعاتی، هزینه سرمایه و کارایی سرمایه‌گذاری‌ها، ارزش سهام و ارزش شرکت بررسی شده‌اند (حقیقت شهرستانی و همکاران، ۱٤۰۱؛ Billings & Cedergren, 2015؛ Francis et al., 2013). همچنین، در دسته‌ای از پژوهش‌ها به بررسی محافظه‌کاری به‌عنوان یک ابزار مدیران در پاسخ به عدم‌اطمینان‌های تجاری پرداخته شده است که نشان داده‌اند شرکت‌هایی که با عدم اطمینان بیشتر مواجه‌اند، روش‌های حسابداری محافظه‌کارانه‌تری را اتخاذ می‌کنند (Dai & Ngo, 2021؛ Haque et al., 2019؛ Hejranijamil et al., 2020).

در برخی پژوهش‌ها دیدگاه گسترده‌تری نسبت به گزارشگری مالی محافظه‌کارانه به‌عنوان بخشی از سیاست افشای به موقع پیامدهای منفی بالقوه اقتصادی مطرح می‌شود. گزارشگری مالی محافظه‌کارانه نه‌تنها باید شامل شناسایی به‌موقع هزینه‌ها و بدهی‌های احتمالی در صورت‌های مالی باشد، باید شامل افشای به‌موقع نتایج اقتصادی بالقوه بد نیز باشد (Guay & Verrecchia, 2018). سطح محافظه‌کاری حسابداری در تصمیم‌گیری سطح بهینه افشا اهمیت داشته و ویژگی‌های سود با تصمیمات افشای داوطلبانه شرکت‌ها در ارتباط است (Francis et al., 2008).

محافظه‌کاری و افشای ریسک دو استراتژی گزارشگری هستند که مدیران می‌توانند از آنها برای گزارشگری عدم‌قطعیت‌های تجاری و درنتیجه، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه نمایندگی استفاده کنند. محافظه‌کاری و افشای ریسک بر مبنای دو انگیزه قراردادی و دعاوی حقوقی ارتباط می‌یابند. محافظه‌کاری و افشای ریسک با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی دربارهٔ ریسک‌ها و پیامدهای نامطلوب احتمالی منجر به کاهش هزینه بهره (Callen et al., 2016؛ Chiu et al., 2018) و کاهش احتمال دعاوی حقوقی (Beretta & Bozzolan, 2008؛ Merkl-Davies & Brennan, 2007) می‌شوند.

با وجود این، هم محافظه‌کاری و هم افشای ریسک ممکن است هزینه‌های درخور توجهی را بر شرکت‌ها تحمیل کنند. بر مبنای دیدگاه مخالف با محافظه‌کاری حسابداری، محافظه‌کاری منجر به سوگیری هدفمند در گزارشگری مالی می‌شود؛ درنتیجه، اعداد حسابداری محافظه‌کارانه، سودمندی

کمتری برای اهداف ارزش‌گذاری دارند (Kim et al., 2019)؛ بنابراین، افشای ریسک می‌تواند به یک گزینه جایگزین با هزینه کمتر به‌منظور گزارشگری عدم قطعیت‌ها تبدیل شود. همچنین، افشای ریسک نیز ممکن است برخی اطلاعات محرمانه را افشا کند (Hope et al., 2016)؛ درنتیجه، شرکت‌ها بسته به محیط‌های عملیاتی و ویژگی‌های مدیریتی با سطوح متفاوتی از هزینه برای این دو انتخاب مواجه‌اند. زمانی که تفاوت هزینه بین دو گزینه محافظه‌کاری و افشای ریسک بیشتر باشد، شرکت‌ها انگیزه بالاتری برای ایجاد تبادل بین سطح محافظه‌کاری و افشای ریسک خواهند داشت. با تبادل بین سطح محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک، شرکت‌ها می‌توانند هزینه کلی ناشی از دو انتخاب حسابداری کاهش دهند.

در مقابل این دیدگاه، محافظه‌کاری با کاهش مدیریت سود، عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه‌های نمایندگی را کاهش می‌دهد (García Lara et al., 2011) و شرکت‌های با درجه محافظه‌کاری متوسط و بالا اطلاعات مربوط‌تری را ارائه می‌دهند (کردستانی و ایرانشاهی، ۱۳۹۱؛ برادران حسن‌زاده و محرومی، ۱۳۹٤)؛ درنتیجه، مدیران از محافظه‌کاری و افشای ریسک به‌عنوان دو استراتژی همراستا به‌منظور گزارش ریسک‌ها استفاده می‌کنند. همچنین، افشای اطلاعات ریسک به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اجزای اطلاعات مالی تفسیری ابزار مهمی برای شفاف‌سازی و اعتبارسنجی معیارهای کمی موجود در صورت‌های مالی به‌شمار می‌رود (Beretta & Bozzolan, 2008)؛ درنتیجه، ممکن است افزایش سطح محافظه‌کاری، بر انگیزه‌های مدیران برای افزایش سطح افشای ریسک اثرگذار باشد تا یکنواختی بین سیگنال‌های اطلاعات کمی و کیفی حفظ شود.

با توجه به شکاف پژوهشی در حوزه بررسی عوامل مؤثر بر افشای ریسک و نیز نحوه تصمیم‌گیری مدیران در انتخاب رویه‌های حسابداری محافظه‌کارانه و افشای اطلاعات ریسک، این سؤال مطرح می‌شود که مدیران چگونه میان استراتژی‌های گزارشگری در شرایط عدم‌اطمینان یعنی سطح محافظه‌کاری و افشای ریسک هماهنگی ایجاد می‌کنند. طرح این مسئله و بررسی آن ازنظر ایجاد دیدگاه برای استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی دربارهٔ تفسیر اطلاعات کمی و کیفی گزارش‌های مالی دربارهٔ ریسک‌ها و عدم‌قطعیت‌ها حائز اهمیت است؛ زیرا سیاست‌های اطلاعاتی و انتخاب‌های گزارشگری مالی مدیران در شرایط مختلف ممکن است بر رویه‌های شناسایی و افشای ریسک اثرگذار باشد. هدف این پژوهش، بررسی چگونگی هماهنگی تصمیمات مدیران در دو انتخاب محافظه‌کاری شرطی حسابداری و افشای ریسک، تحت تأثیر نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی و ویژگی‌های مدیریتی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در ادامه، به بررسی ادبیات نظری و پژوهشی حوزه محافظه‌کاری و افشای ریسک پرداخته و فرضیه‌هایی تبیین می‌شود. سپس روش پژوهش، نتایج آزمون فرضیه‌ها و درنهایت، تفسیر نتایج ارائه می‌شود.

مبانی نظری و پیشینهٔ پژوهش

مبانی نظری

رابطه بین محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک در زیر چتر رابطه بین تصمیمات شناخت

حسابداری و تصمیمات افشا قرار می‌گیرد و مدیران این دو تصمیم را برای دستیابی به اهداف گزارشگری خود هماهنگ می‌کنند. محافظه‌کاری نقش مهمی در فرایند گزارشگری مالی دارد و رویهٔ سودمندی برای ارزش‌گذاری خالص دارایی‌ها و اندازه‌گیری سود در وضعیت عدم‌اطمینان فراهم می‌آورد (قائمی و همکاران، ۱۳۹۲). واتس (2003) محافظه‌کاری را به‌عنوان «الزام در افتراق تأییدپذیری برای شناسایی سود در مقابل زیان» تعریف می‌کند (Watts, 2003). اساساً محافظه‌کاری حسابداری، مکانیزمی برای مواجهه با عدم قطعیت اندازه‌گیری در نتایج عملیات و وضعیت مالی یک شرکت است. اعمال محافظه‌کاری در صورت‌های مالی نه‌تنها به‌عنوان یک مکانیسم طبیعی برای حفظ منافع سهام‌داران، به‌عنوان روش عملی برای کمک به مدیران در مواجهه با عدم‌اطمینان در محیط‌های تجاری شایان توجه قرار گرفته است (Haque et al., 2019؛ Hejranijamil et al., 2020). ادبیات پژوهشی نشان می‌دهد شرکت‌ها در مواجهه با عدم قطعیت بیشتر، سطح محافظه‌کاری را در گزارشگری مالی افزایش می‌دهند (Dai & Ngo, 2021).

هنگامی که مدیران استانداردهای حسابداری را اعمال می‌کنند، اختیارات چشمگیری دارند که باعث ایجاد تنوع در سطح محافظه‌کاری حسابداری در بین شرکت‌ها و در طول دوره‌های گزارشگری برای یک شرکت می‌شود. محافظه‌کاری شرطی به‌صورت شناسایی به‌موقع اخبار اقتصادی منفی نسبت به اخبار اقتصادی مثبت و محافظه‌کاری غیرشرطی عمدتاً در نتیجهٔ به‌کارگیری استانداردهای حسابداری محافظه‌کارانه بدون توجه به اخبار اقتصادی سطح کلان، سطح صنعت یا شرکت اعمال می‌شود (Ruch & Taylor, 2015). از آنجایی که مدیران اغلب نسبت به محافظه‌کاری غیرشرطی اختیار کمتری دارند، این پژوهش بر محافظه‌کاری شرطی تمرکز دارد. علاوه بر آن، محافظه‌کاری شرطی ارتباط نظری واضح‌تری با افشای ریسک دارد.

افشای ریسک، افشای اطلاعاتی است که خواننده را از هر فرصت، تهدید یا خطر که بر شرکت اثر داشته یا ممکن است داشته باشد و مدیریت این فرصت‌ها، تهدیدها و خطرها آگاه کند (Linsley & Shrives, 2016). افشای ریسک شرکتی به دو صورت افشای اجباری و افشای داوطلبانه صورت می‌گیرد. لزوم افشای اطلاعات ریسک و نحوه مدیریت ریسک براساس دستورالعمل ثبت و عرضه عمومی اوراق بهادار مصوب ۱۳۸۵، نمونه گزارش فعالیت هیئت‌مدیره و گزارش تفسیری مدیریت مصوب ۱۳۹۶/۱۰/٤ سازمان بورس و اوراق بهادار، افشای کمی و کیفی ریسک‌های ناشی از ابزارهای مالی مرتبط با استاندارد حسابداری شماره ۳٦ و شماره ۳۷، توجه به مخاطرات از جمله مخاطرات خاص ناشی از عملیات در مناطق مشخص و مخاطرات نوسانات ارزی در استاندارد شماره ۲۵ ازجمله الزامات گزارشگری و افشای ریسک در ایران هستند. افشای اجباری ریسک شرکت به‌منظور انطباق با قوانین و مقررات انجام می‌پذیرد و افشای داوطلبانه هر اطلاعاتی است که علاوه بر افشای اجباری افشا شود. علاوه‌بر دیدگاه حامی افشای اجباری ریسک (Linsley & Shrives, 2016) براساس نظریه نمایندگی افشای ریسک به‌عنوان یک ابزار مؤثر برای کاهش تضاد منافع و هزینه‌های نمایندگی

(Salem et al., 2019) و براساس نظریه علامت‌دهی، به‌عنوان یک سیگنال اجتناب‌ناپذیر برای ذینفعان و با هدف کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در نظر گرفته می‌شود (Haj-Salem & Hussainey, 2021). با وجود انتقادات طرح‌شده دربارۀ افشای ریسک شرکت‌ها (ختن لو و همکاران، ۱٤۰۰)، سرمایه‌گذاران از اطلاعات ریسک در تصمیم‌های سرمایه‌گذاری خود استفاده می‌کنند (Tan et al., 2017) و درنتیجه، افشای ریسک باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵؛ Miihkinen, 2013).

محافظه‌کاری و افشای ریسک دو ابزار و استراتژی گزارشگری مدیران برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی به‌ویژه دربارۀ ریسک‌های منفی محسوب می‌شوند. از میان چهار انگیزه قراردادی، دعاوی حقوقی، مالیاتی و مقررات نظارتی که واتس (2003) برای محافظه‌کاری در نظر می‌گیرد، محافظه‌کاری شرطی عمدتاً ناشی از انگیزه‌های قراردادی و احتمال دعاوی حقوقی است (Qiang, 2007). افشای ریسک نیز اطلاعاتی را ارائه می‌دهد که در راستای اهداف قراردادی و احتمال دعاوی حقوقی است.

انگیزه قراردادی، محرک اصلی محافظه‌کاری است؛ زیرا اعتباردهندگان و دارندگان اوراق بدهی اطلاعات حسابداری محافظه‌کارانه را به‌ویژه در قالب شناسایی به موقع زیان ترجیح می‌دهند (Watts, 2003). از دیدگاه قراردادی، محافظه‌کاری یک مکانیسم قراردادی کارآمد است که هم به نفع وام‌گیرندگان و هم وام‌دهندگان است. محافظه‌کاری حسابداری ازطریق شناسایی به موقع اخبار بد از منافع اعتباردهندگان محافظت می‌کند (Gong et al., 2008) و با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و تضادهای نمایندگی، منجر به رتبه‌بندی اعتباری بالاتر و درنتیجه، هزینه بدهی کمتر (Ahmed et al., 2002) و همچنین، منجر به کاهش هزینه سرمایه، افزایش کارایی سرمایه‌گذاری و ارزش شرکت‌ها می‌شود (Francis et al., 2008؛ LaFond & Watts, 2008). کالن و همکاران (۲۰۱٦) دریافتند شرکت‌های با سطح محافظه‌کاری بالاتر، از نرخ‌های بهره پایین‌تری برخوردار می‌شوند (Callen et al., 2016). همچنین، افشای عوامل ریسک، برای دارندگان بدهی امکان ارزیابی بهتر ریسک‌های اعتباری را فراهم و در ازای آن صرف ریسک کمتری را طلب می‌کنند (Chiu et al., 2018).

از دیدگاه دعاوی حقوقی، گزارشگری محافظه‌کارانه، ریسک دعاوی حقوقی را هم در سطح شرکت (Qiang, 2007) و هم در سطح مدیران (Levy et al., 2018) کاهش می‌دهد. نگرانی دربارۀ دعاوی حقوقی باعث اعمال محافظه‌کاری می‌شود؛ زیرا بیش‌نمایی در سود، احتمال دعاوی حقوقی (Watts, 2003) و هزینه‌های دادرسی شرکت‌ها را افزایش می‌دهد (Wu & Jones, 2010). همچنین، افشای ریسک می‌تواند از شرکت‌ها در برابر دعاوی حقوقی سهامداران محافظت کند. افزایش افشا عموماً دعاوی حقوقی سهامداران را کاهش داده (Billings & Cedergren, 2015) و شرکت‌ها زمانی که در معرض ریسک دعاوی حقوقی بالاتر قرار می‌گیرند، افشای ریسک بیشتری انجام می‌دهند (Nelson & Pritchard, 2016).

پیشینۀ تجربی

در ادبیات پژوهشی، نتایجی دربارهٔ رابطه بین انتخاب رویه‌های شناسایی و افشای اطلاعات کیفی توسط مدیران ارائه شده‌اند. هوی و همکاران (2009) در بررسی رابطه بین محافظه‌کاری حسابداری و افشای داوطلبانه پیش‌بینی سود مدیریت دریافتند شرکت‌هایی که گزارشگری با سطح بالاتر محافظه‌کاری ارائه می‌دهند، پیش‌بینی‌های سود کمتری را در دوره‌های آتی ارائه می‌کنند که نشان می‌دهد گزارشگری محافظه‌کارانه می‌تواند جایگزین افشای داوطلبانه شود (Hui et al., 2009). هانگ و همکاران (2014) دریافتند شرکت‌هایی که آستانه‌های سود را می‌بینند یا از آن عبور می‌کنند، لحن غیرعادی مثبت‌تری را در پیش‌بینی‌های سود خود نشان می‌دهند (Huang et al., 2014). این نشان می‌دهد شرکت‌هایی که سود خود را به سمت بالا مدیریت کرده‌اند، احتمالاً برای حفظ ثبات رویه به‌طور استراتژیک لحن افشای کیفی خود را افزایش می‌دهند.

دیر و همکاران (2017) نشان دادند الزامات گزارشگری و افشای ریسک به شکل چشمگیری سطح افشای ریسک را افزایش می‌دهد (Dyer et al., 2017)؛ درنتیجه، وجود الزامات گزارشگری احتمالاً مدیران را تشویق به افزایش سطح اطلاعات می‌کند و اعتبار اطلاعات اختیاری را افزایش می‌دهد. وانگ (2019) نشان داد با الزامی‌شدن افشای ریسک، مدیران از محافظه‌کاری پایین‌تری استفاده می‌کنند و این در حالی است که شرکت‌هایی که عوامل ریسک خاص‌شرکت بیشتری را افشا می‌کنند، تمایل به گزارشگری محافظه‌کارانه‌تری دارند (Wang, 2019). ناگار و همکاران (2019) در بررسی اثرات تعاملی محافظه‌کاری، اطلاعات نامتقارن و افشا دریافتند محافظه‌کاری نسبت به ارزش شرکت منجر به تمایل برای جمع‌آوری اطلاعات خصوصی و نیز تغییر قیمت خرید و فروش سهام و درنتیجه، کاهش ارزش سهام می‌شود (Nagar et al., 2019). این موضوع نشان می‌دهد با اعمال محافظه‌کاری، مدیران به‌منظور واکنش به نوسانات قیمت‌ها، افشای داوطلبانه را بهبود می‌دهند.

داگوستا و دی‌آنجلیس (2020) رابطه‌ای منفی بین محافظه‌کاری با لحن افزایشی مدیریت در گزارشات تحلیلی مدیریت یافتند (D'Augusta & DeAngelis, 2020). آنها این یافته را به‌عنوان شواهد تأثیر محافظه‌کاری حسابداری بر نظم‌دهی افشای اطلاعات کیفی تفسیر می‌کنند که می‌تواند لحن مدیریت را در بیش‌نمایی محدود کند. چو و همکاران(2020) در بررسی ارتباط بین محافظه‌کاری در گزارشگری مالی و افشای داوطلبانه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها نشان دادند میزان افشاهای داوطلبانه و اعتبار آنها بسته به درجه محافظه‌کاری گزارشگری مالی متفاوت است و درنتیجه، ذینفعان باید سیاست‌های گزارشگری مالی یک شرکت را هنگام تفسیر افشای داوطلبانه مسئولیت اجتماعی در نظر بگیرند (Cho et al., 2020).

دای و انگو (2021) نشان دادند شرکت‌ها زمانی که با سطح بالایی از عدم‌اطمینان سیاسی مواجه می‌شوند، تمایل بیشتری به گزارشگری محافظه‌کارانه دارند (Dai & Ngo, 2021). حسیه و همکاران (2019) در بررسی محافظه کاری در حسابداری و گزارشگری مالی به‌عنوان پاسخی منطقی به عدم قطعیت، نشان دادند شرکت‌هایی که با عدم‌اطمینان بیشتر مواجه‌اند، روش‌های

حسابداری محافظه کارانه‌تری را اتخاذ می‌کنند (Hsieh et al., 2019). یافته‌های تجربی هاک و همکاران (2019) نشان دادند محافظه‌کاری حسابداری مدیریت سود را در زمان عدم‌قطعیت کاهش می‌دهد و ارزش شرکت را بهبود می‌بخشد (Haque et al., 2019). هجرانی جمیل و همکاران (2020) در بررسی تأثیر عدم‌اطمینان بر سطح محافظه‌کاری نشان دادند شرکت‌های با استراتژی جستجوگرانه، روش‌های محافظه‌کارانه‌تری را در گزارشگری مالی به کار می‌گیرند (Hejranijamil et al., 2020). این نتایج نشان می‌دهند مواجهه با عدم‌قطعیت بیشتر منجر به اعمال محافظه‌کاری بالاتر می‌شود.

نیکبخت و حاجی عظیمی (۱۳۹۲) نشان دادند کیفیت افشا و محافظه‌کاری شرطی به‌عنوان دو سیاست اطلاعاتی جایگزین به کار می‌روند. اسدی و بیات (۱۳۹۳)، رابطهٔ منفی و معنادار بین محافظه‌کاری و دفعات پیش‌بینی سود یافتند؛ درنتیجه، مدیران با محافظه‌کاری بیشتر، تمایل کمتـری برای افشای پیش‌بینی‌های خود دارند. مشایخ و نیکبخت (۱۳۹۵) نشان دادند با افزایش محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی، حجم تسهیلات دریافتی شرکت‌ها افزایش می‌یابد؛ درنتیجه، مدیرانی که قصد تأمین مالی ازطریق بدهی دارند احتمالاً از محافظه‌کاری بالاتر استفاده خواهند کرد. اسدی مشیزی و همکاران (۱۳۹۹) دریافتند معیارهای اهرم مالی، بیش‌اطمینانی مدیریت، اندازه شرکت و کیفیت افشا ازجمله عوامل مؤثر بر معیار محافظه‌کاری حسابداری هستند. یافته‌های آنها نشان می‌دهند به احتمال زیاد شرکت‌های با کیفیت افشای حسابداری پایین به اعمال محافظه‌کاری بیشتر به‌منظور پیشبرد اهداف مدیریتی خود دست می‌زنند. محمدی‌نسب و بولو (۱۴۰۱) نشان دادند با افزایش ریسک شرکت، سطح افشای ریسک و هموارسازی سود به طرز معناداری افزایش می‌یابد. این نتایج نشان می‌دهند مدیران از استراتژی هموارسازی سود به‌منظور ابزاری برای اطمینان‌بخشی به ذینفعان استفاده می‌کنند تا عدم نوسان در سود را نشان دهند. نتایج پژوهش حاجی‌هاشمی و عبدلی (۱۳۹۹) نشان می‌دهند بیش‌اطمینانی مدیران باعث می‌شود شرکت‌ها سطوح افشای داوطلبانه بالاتری داشته باشند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهند مدیران با بیش‌اطمینانی بالا، از آنجایی که به توانایی‌ها و دانش خود اعتقاد بیشتری دارند، با نگرانی کمتری به افشای اطلاعات به‌صورت داوطلبانه مبادرت می‌ورزند و آمادگی پاسخگویی بیشتری برای عملیات خود دارند.

درنهایت، پژوهش‌های قبلی شواهدی را ارائه می‌دهند که تصمیم‌های شناخت در رویه‌های حسابداری و افشای اطلاعات ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند. در بیشتر پژوهش‌های پیشین بر تأثیر انتخاب رویه‌های حسابداری از جمله سطح محافظه‌کاری حسابداری و افشای اطلاعات کیفی مانند پیش‌بینی سود تمرکز وجود داشته است؛ در حالی که افشای اطلاعات ریسک به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اطلاعات کیفی مورد نیاز استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی به‌ویژه در سال‌های اخیر بوده و در پاسخ به این نیاز مجموعه درخور توجهی از مقررات گزارش ریسک ظهور کرده است که خواستار کمیت و کیفیت بیشتر در گزارشگری ریسک شرکت‌ها به‌منظور کاهش سطح عدم تقارن اطلاعاتی هستند (Elshandidy et al., 2018). این

عوامل، نقش عمده‌ای در پیدایش ادبیات گسترده و رو به رشد گزارشگری ریسک داشته است. با وجود این، در هیچ پژوهشی به بررسی نحوه ارتباط بین انتخاب رویه‌های حسابداری و افشای ریسک پرداخته نشده است. پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی اینکه مدیران چگونه تصمیمات خود را در اعمال سطح محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک هماهنگ می‌کنند، در راستای گسترش جریان ادبیات پژوهشی ذکر شده است. نتایج پژوهش حاضر، اطلاعات بیشتری دربارهٔ عوامل مؤثر بر افشای ریسک و تأثیر محافظه‌کاری بر افشای اطلاعات کیفی ارائه می‌دهد.

تدوین فرضیه‌ها

با توجه به پیوند محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک براساس انگیزه قراردادی و دعاوی حقوقی، مدیران ممکن است با در نظر گرفتن هزینه‌ها و محدودیت منافع، از افشای ریسک به‌عنوان یک استراتژی جایگزین یا تکمیل‌کننده محافظه‌کاری برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی دربارهٔ ریسک‌ها و عدم‌قطعیت‌ها استفاده کنند. محافظه‌کاری حسابداری و هم افشای ریسک، هزینه‌های درخور توجهی را بر شرکت‌ها تحمیل می‌کنند و هزینه‌ها و منافع هرکدام از این رویکردها بر نوع این رابطه می‌تواند اثرگذار باشد. چنین هزینه‌ها و منافعی اغلب به ذینفعان یا استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی بستگی دارد و همچنین، شرکت‌ها بسته به محیط‌های عملیاتی، ساختارهای حاکمیتی، ویژگی‌های مدیریتی یا سطح نیاز به تأمین مالی، با سطوح متفاوتی از هزینه‌ها برای این دو انتخاب مواجه‌اند.

بر مبنای دیدگاه مخالف با محافظه‌کاری، محافظه‌کاری حسابداری منجر به سوءگیری هدفمند، تحریف واقعیت‌های اقتصادی، ارائهٔ کمتر از واقع سود و تصمیم‌گیری ناکارآمد می‌شود (Gigler et al., 2009). از منظر ارزش‌گذاری، افزایش سطح محافظه‌کاری می‌تواند منجر به افزایش هزینه ناشی از سوگیری در اعداد حسابداری ایجاد شود. اعداد حسابداری محافظه‌کارانه، سودمندی کمتری برای پیش‌بینی عملکرد آتی شرکت و اهداف ارزش‌گذاری دارند (Goldberg et al., 2020). این کاهش سودمندی می‌تواند بر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی که از اعداد حسابداری برای پیش‌بینی نتایج عملکرد آتی شرکت استفاده می‌کنند، تأثیر بگذارد. پژوهش‌های قبلی نشان می‌دهند محافظه‌کاری، پایداری و قدرت پیش‌بینی سود را کاهش می‌دهد (Kim & Kross, 2005)؛ درنتیجه، هنگامی که مدیران تصمیم می‌گیرند شناسایی کاهش ارزش دارایی‌ها را به تعویق بیندازند، ممکن است لازم باشد ازطریق افشای کیفی به دارندگان بدهی و سرمایه‌گذاران دربارهٔ پیامدهای منفی احتمالی آینده هشدار دهند. به این ترتیب، سطح مطلوبی از شفافیت دربارهٔ اخبار بد، بدون تحمل تمام هزینه‌های محافظه‌کاری و افشای ریسک، حفظ می‌شود (Wang, 2019)؛ درنتیجه، این فرض طرح می‌شود که شرکت‌ها انگیزه دارند تا با جایگزین‌کردن محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک، هزینه کلی را کاهش دهند.

در مقابل رابطه جایگزینی، ارتباط بین دو استراتژی محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک می‌تواند به‌صورت ارتباط تکمیلی و مثبت نیز طرح شود. نقش اطلاعاتی محافظه‌کاری منجر به کاهش

عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و افراد برون‌سازمانی و هزینه سرمایه می‌شود (García Lara et al., 2011) و اعمال سطح محافظه‌کاری بالاتر، باعث افزایش ارزش حقوق صاحبان سهام و ارزش شرکت می‌شود (روحی ملکی و پاک‌مرام، ۱۳۹۶؛ LaFond & Watts, 2008)؛ درنتیجه، براساس نظریه عدم تقارن اطلاعاتی، محافظه‌کاری و افشای ریسک دو استراتژی همراستا در مواجهه با شریط عدم‌اطمینان است و شرکت‌های با ریسک بالاتر، محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک بیشتری را به‌منظور کاهش هزینه نمایندگی اعمال خواهند کرد.

همچنین، محافظه‌کاری حسابداری با شناسایی به‌موقع اخبار بد در صورت‌های مالی، به‌صورت کمی و افشای ریسک با ارائه اطلاعات کیفی دربارهٔ عوامل احتمالی دارای تأثیر منفی بر عملکرد شرکت، عدم قطعیت‌های تجاری را به اشتراک می‌گذارد. افزایش افشای ریسک منجر به افزایش درک سرمایه‌گذاران از اطلاعات ریسک می‌شود (فصیحی و همکاران، ۱۳۹۸؛ Li et al., 2019). کمبپل و همکاران (2014) نشان دادند افشای عوامل ریسک، هم ریسک سیستماتیک منعکس در بتا و هم ریسک غیر سیستماتیک منعکس در نوسانات بازده را افزایش می‌دهد (Campbell et al., 2014)؛ درنتیجه، سهامداران و اعتباردهندگان ممکن است انتظار محافظه‌کاری بیشتری برای تطابق با ریسک درک شده داشته باشند؛ زیرا محافظه‌کاری ارتباط نزدیکی با ریسک‌ها و عدم قطعیت‌ها دارد. براساس مفاهیم حسابداری مالی شماره ۲ محافظه‌کاری واکنش محتاطانه به عدم‌اطمینان است تا عدم قطعیت‌ها و ریسک‌های ذاتی در موقعیت‌های کسب‌وکار به اندازه کافی در نظر گرفته شوند. سرمایه‌گذاران می‌توانند اختلافات بین اطلاعات سخت (کمی) و نرم (کیفی) را از یک منبع، تشخیص و به سیگنال‌های متناقض واکنش منفی نشان دهند (D'Augusta & DeAngelis, 2020)؛ بنابراین، مدیران برای ارائه سیگنال‌های یکنواخت از اطلاعات کمی و کیفی با فشار مواجه‌اند. اگر مدیران سطح پایین محافظه‌کاری را اعمال و در عین حال، سطح بالایی از اطلاعات ریسک را افشا کنند، استفاده‌کنندگان ممکن است این سؤال را داشته باشند که چرا ریسک‌ها و عدم‌قطعیت‌های افشاشده، در اعداد صورت‌های مالی منعکس نمی‌شوند؛ درنتیجه، احتمالاً مدیران با افزایش سطح محافظه‌کاری، افشای ریسک بیشتری را انجام می‌دهند.

با توجه به مطالب ذکرشده، دو نوع ارتباط متناقض شامل ارتباط جایگزینی (منفی) و تکمیلی (مثبت) بین افشای ریسک و محافظه‌کاری شرطی ممکن است وجود داشته باشد؛ درنتیجه، فرضیه اول پژوهش به شرح زیر تبیین می‌شود:

فرضیه اول: محافظه‌کاری شرطی با افشای ریسک رابطه معنادار دارد.

همچنین، برخی ویژگی‌های شرکت‌ها می‌تواند باعث تغییرات در سطح گزارشگری شود. زمانی که تفاوت هزینه بین دو گزینه محافظه‌کاری و افشای ریسک بیشتر باشد، شرکت‌ها انگیزه بالاتری برای ایجاد تبادل بین سطح محافظه‌کاری و افشای ریسک خواهند داشت و رابطه جایگزینی بین محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک در این موارد قوی‌تر خواهد بود. شرکت‌هایی که به دنبال تأمین مالی ازطریق بدهی هستند، انگیزه‌های قوی‌تری برای

گزارشگری محافظه‌کارانه نسبت به افشای ریسک دارند. دنگ و همکاران (2018) دریافتند شرکت‌هایی که نیاز بیشتری به تأمین مالی ازطریق بدهی دارند، سطح محافظه‌کاری خود را کاهش نمی‌دهند و داوطلبانه گزارش‌های محافظه‌کارانه را برای جلب رضایت اعتباردهندگان احتمالی در ازای کاهش هزینه بدهی ارائه می‌کنند (Deng et al., 2018). همچنین، حتی اگر افشای ریسک اطلاعات مفیدی را برای دارندگان بدهی در جهت ارزیابی بهتر ریسک اعتباری فراهم کند (Chiu et al., 2018)، ممکن است افشای ریسک با دو مسئله مواجه باشد. هدف افشای ریسک، ارائه اطلاعات دربارهٔ عوامل اثرگذار بر عملیات شرکت است و این در حالی است که مدیران اغلب تمایل به افشای اخبار خوب به جای اخبار بد دارند (Kothari et al., 2009)؛ بنابراین، عدم تقارن اطلاعاتی بیشتری دربارهٔ اخبار بد نسبت به اخبار خوب بین مدیران و افراد برون‌سازمانی وجود دارد. اعتباردهندگان به دلیل ریسک عدم بازپرداخت تعهدات، دربارهٔ ریسک‌های منفی نگرانی داشته و از جنبه مثبت ریسک‌های شرکت بهره نمی‌برند. نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) در بررسی وضعیت افشای ریسک نشان دادند در میان عوامل ریسک مالی افشاشده در گزارشگری شرکت‌ها، کمترین فراوانی مرتبط با عوامل ریسک اعتباری هستند. همچنین، سطح بالای افشای ریسک می‌تواند با افزایش درک ریسک سرمایه‌گذاران عدم‌اطمینان را افزایش دهد (Kravet & Muslu, 2013) و منجر به افشای برخی اطلاعات محرمانه شود (Hope et al., 2016). همچنین، سرمایه‌گذاران به اطلاعات کمی حسابداری نسبت به اطلاعات کیفی در قالب افشا واکنش قوی‌تری نشان می‌دهند (Michels, 2017)؛ درنتیجه، براساس انگیزه قراردادی، حتی اگر شرکت‌ها برای کاهش هزینه بدهی نیاز بیشتری به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی داشته باشند، سطح بالاتر محافظه‌کاری حسابداری، نسبت به افزایش افشای ریسک، منفعت بیشتری برای شرکت خواهد داشت و می‌توان انتظار داشت شرکت‌های با نیاز بیشتری به تأمین مالی ازطریق بدهی، به‌منظور کاهش عدم تقارن اطلاعاتی دربارهٔ ریسک منفی، بیشتر بر گزارشگری محافظه‌کارانه تکیه کنند. به عبارت دیگر، شرکت‌هایی که نیاز بیشتری به تأمین مالی ازطریق بدهی دارند، انگیزه بیشتری برای تبادل بین سطح افشای ریسک و سطح محافظه‌کاری حسابداری دارند و فرضیه دوم پژوهش به‌صورت زیر طرح می‌شود:

فرضیه دوم: نیاز شرکت به تأمین مالی ازطریق بدهی دارای اثر افزایشی (کاهشی) بر رابطه منفی (مثبت) بین سطح محافظه‌کاری شرطی و سطح افشای ریسک است.

ادبیات پژوهشی نشان می‌دهد ویژگی‌های شخصیتی مدیران بر تصمیم‌های گزارشگری و افشا تأثیر زیادی دارد. احمد و دالمن (2013) نشان دادند بیش‌اطمینانی مدیران با سطح محافظه‌کاری ارتباط منفی دارد (Ahmed & Duellman, 2013). همچنین، رامشه و ملانظری (۱۳۹۳) رابطه منفی و معناداری بین محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی با بیش اطمینانی مدیریت یافتند. از آنجایی که مدیران بیش‌اطمینان توانایی‌ها، چشم‌انداز شرکت و بازده پروژه‌های سرمایه‌گذاری را بیش از واقع ارزیابی می‌کنند (Hui et al., 2012)، کمتر احتمال دارد زیان را به‌موقع شناسایی کنند. همچنین، مدیران بیش‌اطمینان، ریسک‌پذیری بالاتری دارند

(Goldberg et al., 2020). مدیران با ویژگی بیش‌اطمینانی، تمایل به ارائه پیش‌بینی‌های بیش از حد خوش‌بینانه دارند (Hribar & Yang, 2016)؛ بنابراین، انتظار می‌رود سطح پایین‌تری از افشای ریسک را ارائه دهند. خوش‌خلق و وکیلی‌فرد (۱۴۰۰) نشان دادند رفتارهای خوش‌بینانه مدیران با کاهش شفافیت محیط گزارشگری باعث کاهش افشای ریسک در گزارشگری سالانه می‌شود؛ درنتیجه، این فرض طرح می‌شود که مدیران بیش‌اطمینان، در هماهنگی سطح محافظه‌کاری و افشای ریسک سازگارترند و در سیاست‌های گزارشگری از سطوح پایین هم محافظه‌کاری و هم افشای ریسک استفاده کنند. براساس مطالب فوق، فرضیه دیگر پژوهش مطرح می‌شود:

فرضیه سوم: بیش‌اطمینانی مدیران دارای اثر افزایشی (کاهشی) بر رابطه مثبت (منفی) بین سطح محافظه‌کاری و سطح افشای ریسک است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر همانند رویه رایج در پژوهش‌های حسابداری، در حوزه پارادایم اثبات‌گرایی قرار می‌گیرد؛ به این معنا که در آن به بررسی پدیده‌های واقعی و عینی موجود با استفاده از روش‌شناسی قانون بنیاد پرداخته می‌شود. همچنین، ازنظر هدف، کاربردی و از نوع پژوهش‌های توصیفی و همبستگی است. برای تحلیل داده‌های پژوهش از نرم‌افزارهای Eivews10 و SPSS26 استفاده شده است.

این پژوهش به بررسی ارتباط بین سطح محافظه‌کاری شرطی و سطح افشای ریسک و عوامل مؤثر بر آن در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ می‌پردازد. برای محاسبه برخی از متغیرها مانند بازده سهام از اطلاعات سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۴۰۰ نیز استفاده شده است. نمونه پژوهش براساس معیارهای زیر انتخاب شده است:

به‌منظور افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد و طی دوره پژوهش تغییر سال مالی نداده باشند. پیش از سال ۱۳۸۹ در سازمان بورس و اوراق بهادار تهران پذیرفته‌شده باشد، صورت‌های مالی، یادداشت‌های همراه و گزارش‌های هیئت‌مدیره شرکت‌ها شامل گزارش فعالیت هیئت‌مدیره (برای دوره ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹) و گزارش تفسیری مدیریت (برای دوره ۱۳۹۶ به بعد) به‌طور کامل در سایت بورس موجود باشند. شرکت‌های نمونه، جزء شرکت‌های صنعت بانک، لیزینگ، مؤسسات مالی و صنعت بیمه به دلیل ماهیت خاص فعالیت و نیز تفاوت در مفاهیم و الزامات گزارشگری ریسک نباشند و همچنین، وقفه معاملاتی بیش از سه ماه نداشته باشند.

بر این اساس، تعداد ۸۷ شرکت به‌عنوان نمونه نهایی انتخاب و اطلاعات مورد نیاز پژوهش، از صورت‌های مالی، یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی، گزارش فعالیت هیئت‌مدیره و گزارش تفسیری مدیریت استخراج شده است.

مدل‌های پژوهش

فرضیه اول پژوهش، رابطه معنادار بین محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک را پیش‌بینی می‌کند که با استفاده از رابطه (۱) آزمون می‌شود. در این پژوهش همانند هانگ و همکاران (2014) و آگوستا و انجلیس (2020)، متغیر محافظه‌کاری به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته و فرض می‌شود مدیران تصمیمات شناخت را قبل از

تصمیم افشا اتخاذ می‌کند؛ زیرا مدیران دربارهٔ افشای ریسک نسبت به انتخاب سطح محافظه‌کاری اختیار بیشتری دارند (Huang et al., 2014؛ D'Augusta & DeAngelis, 2020).

رابطه (۱) $$RD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 Conserv_{it} + \sum \beta_k Control_{k,it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن، α_0 مقدار ثابت، RD_{it} متغیر وابسته سطح افشای ریسک و $Conserv_{it}$ متغیر مستقل محافظه‌کاری شرطی است. ضریب β_1، رابطه افشای ریسک و محافظه‌کاری شرطی را تبیین خواهد کرد. $Control_{k,it}$متغیرهای کنترلی سطح افشای ریسک است و از متغیرهای ریسک شرکت مطابق پژوهش‌های پیشین استفاده می‌شود.

فرضیه دوم پژوهش دربارهٔ تأثیر نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی بر رابطه بین محافظه‌کاری و افشای ریسک با استفاده از (۲) آزمون می‌شود.

رابطه (۲) $$RD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 Conserv_{it} + \beta_2 FIN_Needs_{it} + \beta_3 FIN_Needs_{it} \times Conserv_{it} + \sum \beta_k Control_{k,it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن FIN_Needs متغیر نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی است. همه متغیرهای کنترلی $Control_{k,it}$ مانند متغیرهای رابطه (۱) هستند. ضریب β_3متغیر $FIN_Needs_{i,t} \times Conserv_{it}$ تأثیر متغیر نیاز تأمین مالی ازطریق بدهی بر رابطه بین افشای ریسک و محافظه‌کاری شرطی را تبیین خواهد کرد.

به‌منظور آزمون فرضیه سوم پژوهش، از رابطه (۳) به بررسی تأثیر بیش‌اطمینانی مدیریت، بر ارتباط بین محافظه‌کاری و افشای ریسک استفاده می‌شود:

رابطه (۳) $$RD_{it} = \alpha_0 + \beta_1 Conserv_{it} + \beta_2 OverConf_{it} + \beta_3 OverConf_{it} \times Conserv_{it} + \sum \beta_k Control_{k,it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن $OverConf$، متغیر بیش‌اطمینانی مدیران است. همه متغیرهای کنترلی $Control_{k,it}$ مانند متغیرهای مدل (۱) هستند. ضریب β_3 متغیر $OverConf_{i,t} \times Conserv_{it}$ تأثیر متغیر بیش‌اطمینانی مدیریت بر رابطه بین افشای ریسک و محافظه‌کاری شرطی را تبیین خواهد کرد.

اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته: سطح افشای ریسک (RD)

در پژوهش حاضر برای اندازه‌گیری سطح افشای ریسک همانند بیشتر پژوهش‌های حوزه گزارشگری و افشای ریسک مانند کمپل و همکاران (2014)، لینسلی و شرایوز (2006)، کراوت و مازلو (2013) و نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵)، با استفاده از روش تحلیل محتوا و کدبندی ریسک‌های افشاشده در یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی، گزارش فعالیت هیئت‌مدیره و گزارش تفسیری مدیریت، داده‌های مرتبط با افشای ریسک استخراج و گردآوری شده‌اند (Campbell et al., 2014؛ Linsley & Shrives, 2006، Kravet & Muslu, 2013). روش تحلیل محتوا به‌عنوان یک تکنیک برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از متون یا مطالب معنی‌دار و براساس زمینه استفاده‌شدهٔ متون در نظر گرفته می‌شود (Haj-Salem & Hussainey, 2021). مسئله اساسی دربارهٔ روش تحلیل محتوا آن است که این روش فرآیندی ناگزیر ذهنی بوده است و درنتیجه، روش کدگذاری اطلاعات کیفی برای نتیجه‌گیری معتبر باید قابل اطمینان باشد. میلن و آدلر (1999) سه نوع ویژگی را برای ایجاد قابلیت اطمینان شناسایی می‌کنند: ثبات، دقت و تکرارپذیری (Milne & Adler, 1999). برای ایجاد قابلیت اطمینان در استفاده از روش تحلیل محتوا و بهبود ویژگی تکرارپذیری، یک نفر کدگذار، فرآیند

تحلیل محتوا را در این پژوهش انجام داده است. همچنین، برای حفظ ویژگی دقت، قوانین تصمیم‌گیری در شناسایی واحد افشای ریسک از قبل تعریف شده است. مطابق تعریف لینسلی و شرایوز (2006)، هر عبارتی که حاوی اطلاعات دربارهٔ فرصت‌ها و چشم اندازها، هر نوع مخاطره، آسیب و تهدیدی که قبلاً در شرکت تأثیر گذاشته یا ممکن است تأثیر بگذارد و همچنین، مدیریت هر نوع فرصت، چشم‌انداز، مخاطره، آسیب و تهدید باشد، واحد عبارت ریسک در نظر گرفته می‌شود (Linsley & Shrives, 2006). مزیت اصلی معیار اندازه‌گیری عبارت به جای تعداد کلمات، این است که از شمارش مضاعف کلمات تکراری جلوگیری می‌کند. کراوت و مازلو (2013)، لیسنلی و شرایوز (2006) و نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) نیز در پژوهش خود از این رویکرد استفاده کردند (Kravet & Muslu, 2013، Linsley & Shrives, 2006). درنهایت، برای اندازه‌گیری پایایی فرآیند کدبندی، تعداد ۲۰ نمونه یادداشت همراه صورت‌های مالی، گزارش تفسیری مدیریت و گزارش فعالیت هیئت‌مدیره شرکت‌های مورد بررسی، مجدداً کدبندی و با استفاده از ضریب پایایی پی‌اسکات با کدبندی اولیه مقایسه شدند. مقدار ضریب پی‌اسکات برابر با ۰/۷۸ بوده که با توجه به اینکه بالاتر از ۰/۷ است، می‌توان پایایی داده‌ها را تأیید کرد. درنهایت، در تخمین مدل‌های پژوهش مطابق با پژوهش کمبپل و همکاران (۲۰۱٤) از لگاریتم تعداد عبارات ریسک شرکت i در زمان t استفاده شده است (Campbell et al., 2014).

متغیر مستقل: محافظه‌کاری شرطی ($Conserv$)

معیار محافظه‌کاری شرطی با استفاده از امتیاز خان و واتس (2009) محاسبه می‌شود که یک نوع سال شرکتی از ضریب زمان‌بندی نامتقارن مقطعی باسو (1997) است (رابطه ٤) (Khan & Watts, 2009؛ Basu, 1997). در پژوهش صفرزاده و ثقفی‌پور (۱۳۹٤)، رامشه و ملانظری (۱۳۹۳) نیز از این شاخص برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری شرطی استفاده شده است.

رابطه(۴) $NI_{it} = \beta_{1t} + \beta_{2t}DRET_{it} + \beta_{3it}RET_{it} + \beta_{4it}DRET_{it} \times RET_{it} + \varepsilon_{it}$

NI سود خالص تقسیم بر جمع ارزش بازار حقوق صاحبان سهام در اول دوره، RET بازده سالانه سهام شرکت بوده و متغیر $DRET$ در صورت وجود اخبار بد (بازده سالانه سهام RETمنفی باشد) برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر در نظر گرفته می‌شود. خان و واتس (2009) با مدل باسو (1997) (مدل ٤) شروع می‌کنند و ضرایب به‌موقع‌بودن خبر خوب (β_{3it}) و خبر بد (β_{4it}) را با توابع خطی از سه ویژگی شرکت شامل اندازه (MV)، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MTB) و اهرم مالی (LEV) (رابطه ۵ و ٦) جایگزین می‌کنند (Khan & Watts, 2009؛ Basu, 1997).

رابطه(۵) $G_Score = \beta_{3it} = \mu_{1t} + \mu_{2t}MV_{it} + \mu_{3t}MTB_{it} + \mu_{4t}LEV_{it}$

رابطه (۶) $C_Score = \beta_{4it} = \lambda_{1t} + \lambda_{2t}MV_{it} + \lambda_{3t}MTB_{it} + \lambda_{4t}LEV_{it}$

که در آن MV لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام شرکت، MTB نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و LEV نسبت جمع بدهی‌ها به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام‌ست. ضرایب μ و λ با استفاده از برازش سالانه رگرسیون‌های مقطعی به دست می‌آیند. با جایگزین‌کردن مدل (۵) و (٦) در مدل (٤)، مدل (٤) برای هر سال – شرکت، به‌صورت مقطعی برآورد می‌شود. از ضرایب برآوردی حاصل از مدل (٤) برای محاسبه معیار محافظه‌کاری شرطی C_Score استفاده

می‌شود. مقدار بیشتر C_Score بیانگر میزان محافظه‌کاری شرطی بالاتر است.

متغیر مستقل: نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی (FIN_Needs)

متغیر نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی با استفاده از معیار کسری تأمین مالی مطابق پژوهش دنگ و همکاران (۲۰۱۸) و به‌صورت مجموع سود سهام نقدی و مخارج سرمایه‌ای و تغییر در سرمایه در گردش به کسر وجوه نقد داخلی (سود قبل از مالیات به‌علاوه هزینه استهلاک) تقسیم بر کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود (Deng et al., 2018). مقادیر بالاتر این معیار نشان می‌دهند شرکت نیاز ببشتری به تأمین مالی دارد.

متغیر مستقل: پیش‌اطمینانی مدیران ($overConf$)

متغیر بیش‌اطمینانی مدیران مانند پژوهش احمد و دالمن (2013) و رامشه و ملانظری (۱۳۹۳) براساس بیش‌اطمینانی مبتنی بر سرمایه‌گذاری محاسبه می‌شود (Ahmed & Duellman, 2013). این شاخص که میزان سرمایه‌گذاری مازاد در دارایی‌ها را نشان می‌دهد از باقی‌مانده مدل رگرسیونی رشد دارایی‌ها بر رشد فروش بر مبنای سال – صنعت و طبق رابطه (۷) محاسبه می‌شود:

رابطه (۷) $$SG_{it} = \alpha_0 + \beta_1 AG_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن SG_{it} رشد فروش شرکت i در پایان دوره مالی t که به‌صورت نسبت تفاضل فروش در دوره t و $t-1$ به فروش در دوره $t-1$ محاسبه می‌شود. AG_{it} رشد دارایی‌های شرکت i در پایان دوره مالی t که به‌صورت نسبت تفاضل جمع دارایی‌ها در دوره t و $t-1$ به جمع دارایی‌ها در دوره $t-1$ محاسبه می‌شود. مقدار مثبت ε_{it} باقیمانده‌های رگرسیون بیانگر سرمایه‌گذاری بیش از حد در دارایی‌ها (بیش‌اطمینانی مدیریت) و مقدار منفی این باقیمانده‌ها بیان‌کنندهٔ سرمایه‌گذاری کمتر از حد در دارایی‌ها (اطمینان کمتر از حد مدیریت) است. درنهایت، چنانچه مقدار این باقی‌مانده مثبت بود، مقدار متغیر $(overConf)$ برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر در نظر گرفته می‌شود.

متغیرهای کنترلی

در این پژوهش برای کنترل عوامل مؤثر بر سطح افشای ریسک، از متغیرهای مؤثر بر افشای ریسک شرکت برمبنای پژوهش‌های پیشین (محمدی نسب و بولو، ۱٤۰۱؛ نمازی و ابراهیمی، ۱۳۹۵؛ Campbell et al., 2014) استفاده شده است. در ادامه دلایل استفاده و نحوه اندازه‌گیری هریک شرح داده می‌شود:

بتا (β): متغیر بتا به‌عنوان شاخص ریسک سیستماتیک انتظار می‌رود دارای اثر مثبت بر سطح افشای ریسک باشد و به‌صورت نسبت کوواریانس بازده سهام و بازار بر واریانس بازده بازار برای دوره ۱۲ ماهه از ماه چهارم سال مالی و منتهی به ماه سوم پس از پایان سال مالی اندازه‌گیری شده است. محمدی‌نسب و بولو (۱٤۰۱) بین افشای ریسک و ضریب بتا رابطه مثبت و معناداری یافتند.

بازدهی سهام (RET): به‌عنوان متغیر کنترلی عملکرد شرکت، احتمالاً رابطه مثبت با افشای ریسک خواهد داشت و به‌صورت بازدهی خرید و نگهداشت سهام برای دوره ۱۲ ماهه، از ماه چهارم سال مالی و منتهی به ماه سوم پس از پایان سال مالی اندازه‌گیری شده است.

نوسان بازده سهام شرکت $(RETVOL)$: به‌عنوان شاخص ریسک غیر سیستماتیک شرکت احتمالاً دارای رابطه مثبت با افشای ریسک خواهد بود (Kothari et al., 2009)؛ اگرچه نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) رابطه منفی و معناداری بین سطح ریسک

بازار شرکت و میزان افشای ریسک یافتند. دلیل این امر می‌تواند تلاش شرکت‌های با ریسک بالاتر برای عدم جلب توجه باشد. این متغیر به‌صورت انحراف معیار بازده روزانه سهام در دوره ۱۲ ماهه، از ماه چهارم سال مالی و منتهی به ماه سوم پس از سال مالی اندازه‌گیری شده است.

چولگی بازده سهام شرکت ($RETSKEW$): چولگی بالاتر در بازدهی سهام احتمالاً با تغییرات بزرگ و مثبت اخیر قیمت سهام مرتبط است؛ درنتیجه، اطلاعاتی که به‌تازگی منتشر شده است، عدم اطمینان شرکت را کاهش می‌دهد؛ بنابراین، انتظار می‌رود بر افشای ریسک تأثیر منفی داشته باشد (Nelson & Pritchard, 2016). این متغیر به‌صورت چولگی بازده روزانه سهام در دوره ۱۲ ماهه از ماه چهارم سال مالی و منتهی به ماه سوم پس از پایان سال مالی اندازه‌گیری شده است.

نرخ بازدهی دارایی‌ها (ROI): براساس نظریه علامت‌دهی مدیران در شرکت‌های با عملکرد بهتر اقدام به افشای ریسک بالاتری می‌کنند (Merkl-Davies & Brennan, 2007) و به‌صورت نسبت سود خالص قبل از مالیات تقسیم بر جمع دارایی‌ها اندازه‌گیری شده است.

سودآوری (DNI): انتظار می‌رود این متغیر اثر منفی بر افشای ریسک داشته باشد؛ زیرا سودآوری پایین شرکت نشان‌دهنده بالاتربودن ریسک شرکت است (Campbell et al., 2014) و به‌صورت نسبت سودخالص قبل از مالیات بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام اندازه‌گیری شده است.

اهرم مالی (LEV): بالاتربودن نسبت اهرمی، بیان‌کنندهٔ بالابودن ریسک اعتباری است و همچنین، براساس نظریه علامت‌دهی احتمالاً اثر مثبت بر افشای ریسک خواهد داشت (Merkl-Davies & Brennan, 2007) و به‌صورت نسبت مجموع بدهی‌ها به مجموع دارایی‌ها در پایان دوره اندازه‌گیری شده است. محمدی‌نسب و بولو (۱٤۰۱) و نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) رابطه مثبت و معنادار بین اهرم مالی و میزان افشای ریسک یافتند.

نرخ مؤثر مالیات (ETR): شرکت‌هایی که از پرداخت مالیات بیشتر اجتناب می‌کنند، در معرض ریسک ممیزی مالیات بالاتری قرار خواهند گرفت (Guedhami & Pittman, 2008)؛ بنابراین، انتظار می‌رود این متغیر تأثیر منفی بر افشای ریسک داشته باشد. این متغیر به‌صورت نسبت جمع کل هزینه‌های مالیاتی بر سود قبل از مالیات محاسبه شده است.

فرصت رشد (MTB): متغیر فرصت رشد ارتباط مثبتی با ریسک شرکت دارد (Fama & French, 1993) و درنتیجه، انتظار می‌رود اثر مثبتی بر افشای ریسک داشته باشد و به‌صورت نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری صاحبان سهام اندازه‌گیری شده است.

اندازه شرکت ($SIZE$): به‌عنوان شاخص ریسک نظارتی در نظر گرفته می‌شود. براساس فرضیه هزینه‌های سیاسی واتس و زیمرمن (۱۹۸٦)، شرکت‌های بزرگ‌تر با خطر بیشتری از دعوی قضایی روبه‌رو هستند و بنابراین، افشای ریسک بالاتری انجام می‌دهند (Watts & Zimmerman, 1986). از لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌ها در پایان دوره برای اندازه‌گیری این متغیر استفاده شده است. محمدی‌نسب و بولو (۱٤۰۱) و نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵) رابطه مثبت و معنادار بین اندازه شرکت و میزان افشای ریسک یافتند.

گردش سهام ($TURN\ OVER$): به‌عنوان شاخص عدم قطعیت اطلاعات (Jiang et al., 2005) احتمالاً تأثیر مثبت بر افشای ریسک خواهد داشت و به‌صورت میانگین گردش روزانه سهام در

دوره ۱۲ ماهه، از ماه چهارم سال مالی و منتهی به ماه سوم پس از پایان سال مالی اندازه‌گیری شده است. گردش روزانه سهام به‌صورت نسبت حجم معاملات روزانه سهام به کل سهام منتشره محاسبه می‌شود.

متغیر کنترلی اثرات ثابت صنعت (*INDUSTRY FE*): به‌منظور کنترل عوامل کلان اقتصادی در سطح صنعت، از متغیر کنترلی اثرات ثابت صنعت در سطح ۲۲ صنعت در شرکت‌های نمونه استفاده شده است.

بررسی آمار توصیفی

در نگاره (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش ارائه شده است. میانگین متغیر سطح افشای ریسک حدود عدد ۱۷ است؛ به این معنا که به‌طور متوسط شرکت‌ها ۱۷ مورد افشای ریسک انجام داده‌اند. انحراف استاندارد متغیر سطح افشای ریسک ۷/۳٤ است که نشان می‌دهد میزان افشای ریسک در سال‌های شرکت بسیار متفاوت است. در تخمین مدل‌ها از لگاریتم سطح افشای ریسک استفاده شده است.

نگاره ۱: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	نماد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
لگاریتم سطح افشای ریسک	LOG(RD)	۰/۸۵	۱/٦۹	۱/۱۹٦٦	۰/۱۷۹۰
سطح افشای ریسک	RD	۷/۰۰	٤۹/۰۰	۱۷/۱٥٤۰	۷/۳٤۹۱
محافظه‌کاری شرطی	Conserv	-٤۲/۰٦	۷۳/٤۸	-۰/۰۸٦٥	٤/٤۲٤۱
شاخص بتا	β	-٤/۱۹	۲/۰۸	-۰/۸۸۰۷	۰/٦۳٤۱
سودآوری	DNI	-۱/٦٥	۱/۱٦	۰/۱۹٦۷	۰/۲۰۷٤
نرخ مؤثر مالیات	ETR	-۰/۱٦	۲/۱۹	۰/۰۹۸۸	۰/۱۱٤۹
اهرم مالی	LEV	۰/۰۱	۰/۹۹	۰/٥۳٤٥	0/۲۱٥۷
فرصت رشد	MTB	۰/۲۹	۲٥/۳۳	۳/٤۱۹٦	۳/۲۰٤۸
بازده سالانه سهام شرکت	RET	-۰/۲۰	۰/٦۹	۰/۱٥۷۳٦	۰/۲٤٥٥
چولگی بازده سهام شرکت	RETSKEW	-۱٤/٥٤	۱۱/۹۲	-۰/۷٤٥٦	۳/۸۱٥۳
نوسان بازده سهام شرکت	RETVOL	۰/۰۰	۰/۱۱	۰/۰۲۸٤	۰/۰۱۱۰
نرخ بازدهی دارایی‌ها	ROA	-۰/٥۷	۰/۹۳	۰/۲۰٤٤	۰/۱۸۷۰
اندازه شرکت	SIZE	۱۱/۸۱	۲۰/۷٦	۱٥/۱٤۰٦۷	۱/۷۱۱۳
گردش سهام	TURNOVER	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۰۲٥	۰/۰۰۲۹

منبع: یافته‌های پژوهش

آزمون فرضیه‌های پژوهش

به‌منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، از رابطه‌های رگرسیونی (۱) و (۲) و (۳) با استفاده از روش تخمین رگرسیون حداقل مربعات ساده

(OLS) استفاده شده است. در ابتدا نتایج آزمون کلموگروف – اسمیرنف نتایج بیان‌کنندهٔ نرمال‌بودن توزیع جملات خطا است. نتایج آزمون بروش پاگان نشان‌دهنده استفاده از الگوی داده‌های تابلویی و نتایج آزمون هاسمن بیان‌کنندهٔ استفاده از روش الگوی اثرات ثابت برای همه مدل‌های پژوهش بوده است که درنتیجه، روش داده‌های تابلویی با اثرات ثابت انتخاب شده است. همچنین، نتایج آزمون لوین_لی_چو مانایی متغیرها، آزمون LR عدم وجود ناهمسانی واریانس و آماره VIF نبود هم‌خطی بین متغیرهای مستقل را نشان داده است. نگاره (۲)، نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش دربارهٔ رابطه بین محافظه‌کاری و افشای ریسک را نشان می‌دهد.

نگاره ۲: نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش

متغیر وابسته: سطح افشای ریسک (*RD*)

متغیر	نماد ریاضی	ضریب	آماره T	معناداری
عرض از مبدأ	**α**	−۷/۱۱۹۰	−۱۳/۰۴۳۷	۰/۰۰۰
محافظه‌کاری شرطی	**Conserv**	۰/۰۸۶۵	۹/۴۵۰۸	۰/۰۰۰
بتا	**β**	−۰/۱۸۱۸	−۴/۲۰۵۱	۰/۰۰۰
سودآوری	**DNI**	−۰/۶۱۹۷	−۳/۸۰۳۹	۰/۰۰۰۲
نرخ مؤثر مالیات	**ETR**	۰/۲۸۱۸	۱/۲۵۵۳	۰/۲۰۹۷
اهرم مالی	**LEV**	۰/۱۷۹۳	۶/۷۲۶۴	۰/۰۰۰
فرصت رشد	**MTB**	۰/۰۴۱۱	۷/۹۶۱۲	۰/۰۰۰
بازده سهام شرکت	**RET**	۰/۰۸۲۱	۵/۷۳۱۵	۰/۰۰۰
چولگی بازده سهام شرکت	**RETSKEW**	۰/۰۰۷۴	۱/۱۲۸۷	۰/۲۵۹۴
نوسان بازده سهام شرکت	**RETVOL**	−۲/۶۷۷۶	−۱/۱۰۱۱	۰/۲۷۱۲
نرخ بازدهی دارایی‌ها	**ROA**	۰/۷۰۰۱	۳/۶۳۵۷	۰/۰۰۰۳
اندازه شرکت	**SIZE**	۰/۲۴۱۳	۱۳/۲۰۵۸	۰/۰۰۰
گردش سهام	**TURNOVER**	۶۸/۹۰۲۹	۶/۱۸۸۹	۰/۰۰۰
سایر آماره‌های اطلاعاتی				
اثرات ثابت صنعت	**Industry FE**		بله	
ضریب تعیین	**R-squared**		۰/۴۵۶۷	
ضریب تعیین تعدیل‌شده	**Adjusted R-squared**		۰/۴۳۵۰	
آماره F	**F-statistic**		۲۱/۰۴۶۶	
معناداری	**Prob(F-statistic)**		۰/۰۰۰	
آماره دوربین واتسون	**Durbin-Watson**		۱/۷۶۰۶	
تعداد مشاهدات	**N**		۸۷۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

مقدار آماره دوربین واتسون برابر ۱/۷۶۰۶ است که با توجه به آنکه در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، می‌توان به‌طور تقریبی نبود خودهمبستگی سریالی بین مقادیر باقی‌مانده مدل را پذیرفت. با توجه به سطح معنی‌داری آماره F، می‌توان نتیجه گرفت در سطح اطمینان ۹۹درصد مدل رگرسیون از لحاظ

آماری معنادار است. ضریب تعیین تعدیل‌شده برابر ۰/٤۳ نشان می‌دهد که حدود ٤۳درصد از تغییرات متغیر افشای ریسک به‌وسیله متغیر مستقل و متغیرهای کنترلی توضیح داده می‌شود. مثبت‌بودن ضریب متغیر محافظه‌کاری شرطی با مقدار ۰/۰۸٦۵ در سطح اطمینان ۹۹درصد نشان می‌دهد بین سطح محافظه‌کاری شرطی و سطح افشای ریسک رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و با افزایش سطح محافظه‌کاری شرطی، سطح افشای ریسک نیز افزایش می‌یابد که به معنای رد وجود رابطه جایگزینی و وجود ارتباط تکمیلی بین دو گزینه محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک در تصمیمات گزارشگری مدیران است.

همچنین، بین متغیر بتا و سطح افشای ریسک رابطه منفی و معناداری وجود دارد و این رابطه مطابق با استدلال لینسلی و شرایوز (2006) می‌تواند بر این مبنا فرض شود که شرکت‌های با ریسک بالا نمی‌خواهند توجه بازار را به خود جلب کنند (Linsley & Shrives, 2006). بین سودآوری و سطح افشای ریسک رابطه منفی و معنادار و بین متغیرهای درجه اهرم مالی، فرصت رشد، بازدهی سهام، نرخ بازدهی دارایی‌ها، گردش سهام و اندازه شرکت با سطح افشای ریسک رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و بین متغیرهای نرخ مؤثر مالیات، نوسان بازدهی سهام و چولگی بازدهی سهام با سطح افشای ریسک رابطه معناداری مشاهده نشد.

برای بررسی فرضیه دوم پژوهش و تأثیر تأمین مالی ازطریق بدهی بر رابطه بین محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک، از مدل (۲) استفاده شد که نتایج رگرسیون مدل آزمون فرضیه دوم در نگاره (۳) ارائه شده‌اند.

نگاره ۳: نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش

متغیر وابسته: سطح افشای ریسک (RD)

متغیر	نماد ریاضی	مقدار	آماره t	معناداری
عرض از مبدأ	α	−۷/۲۷۲۰	−٦/۸٦۵۲	۰/۰۰۰
سطح نیاز تأمین مالی ازطریق بدهی	FIN_Needs	−۰/۰٦۵۹	−۰/۲۲۷٦	۰/۸۲۰۱
ضرب سطح نیاز تأمین مالی ازطریق بدهی در محافظه‌کاری شرطی	FIN_Needs × Conserv	−۰/۲۹۹۵	−۲/۸۲۷۹	۰/۰۰۵۰
محافظه‌کاری شرطی	Conserv	۰/۰٦۱۱	۳/۹۳۱۳	۰/۰۰۰۱
شاخص بتا	β	−۰/۱۵۷۰	−۲/۱۵۳٦	۰/۰۳۲۰
سودآوری	DNI	−۰/۹۰۵۵	−۳/٤۲۲٤	۰/۰۰۰۷
نرخ مؤثر مالیات	ETR	۰/٦۲۸۲	۱/۲۱٦۱	۰/۲۲٤۸
اهرم مالی	LEV	۰/۱٦۹۲	۲/۹۳۸۸	۰/۰۰۳۵
فرصت رشد	MTB	۰/۰۳٤۷	۳/۷۲۲۹	۰/۰۰۰۲
بازده سهام شرکت	RET	۰/۰٦۷٤	۳/۲۰۵۸	۰/۰۰۱۵
چولگی بازده سهام شرکت	RETSKEW	۰/۰۱۳۱	۱/۲٤۱٦	۰/۲۱۵۳
نوسان بازده سهام شرکت	RETVOL	۰/۱۳۵٦	۰/۰۳۳۷	۰/۹۷۳۱
نرخ بازدهی دارایی‌ها	ROA	۱/۰۵۰۵	۳/۰۱۰۷	۰/۰۰۲۸
اندازه شرکت	SIZE	۰/۲٤۷٤	٦/۸۷۰۱	۰/۰۰۰
گردش سهام	TURNOVER	۹۲/۰۱۹۲	٤/۳۱۹۸	۰/۰۰۰

سایر آماره‌های اطلاعاتی		
اثرات ثابت صنعت	Industry FE	بله
ضریب تعیین	R-squared	۰/٤٨٩٤
ضریب تعیین تعدیل‌شده	Adjusted R-squared	۰/٤٣٧٦
آماره F	F-statistic	۹/٤٤۰۱
معناداری	Prob(F-statistic)	۰/۰۰۰
آماره دوربین واتسون	Durbin-Watson	۱/٦٤۱۷
تعداد مشاهدات	N	۸۷۰

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به سطح معنی‌داری آماره F، می‌توان نتیجه گرفت در سطح اطمینان ۹۹درصد مدل رگرسیون از لحاظ آماری معنادار است. ضریب منفی و معنادار متغیر *FIN_Needs* × *Conserv* نشان‌دهنده آن است که شرکت‌های که نیاز بالایی به تأمین مالی از طریق بدهی دارند، بین محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک ارتباط جایگزینی ایجاد می‌کنند. همچنین، بین متغیر سطح نیاز تأمین مالی ازطریق بدهی و سطح افشای ریسک ارتباط معناداری وجود ندارد. این نتایج بیان‌کنندهٔ آن است که احتمالاً شرکت‌های با نیاز تأمین مالی بدهی بالاتر برای کاهش هزینه بدهی از سطح بالاتر محافظه‌کاری حسابداری نسبت به افشای ریسک استفاده می‌کنند.

فرضیه سوم پژوهش، تأثیر ویژگی بیش‌اطمینانی مدیران را بر ارتباط بین سطح محافظه‌کاری و افشای ریسک پیش‌بینی می‌کند که برای بررسی آن از مدل (۳) استفاده شده است. نتایج آزمون فرضیه سوم در نگاره (٤) ارائه شده‌اند.

نگاره ٤: نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش

متغیر وابسته: سطح افشای ریسک (*RD*)

متغیر	نماد ریاضی	مقدار	آماره t	معناداری
عرض از مبدأ	α	-۷/۱۱۹۰	-۱۳/۰٤۳۷	۰/۰۰۰
بیش‌اطمینانی مدیران	OverConf	۰/۳٦٦٥	۸/٤۲۱۱	۰/۰۰۰
ضرب بیش‌اطمینانی مدیران در محافظه‌کاری شرطی	OverConf × Conserv	-۰/۰۱۵۸	-۱/٤۷۷۳	۰/۱٤۰۰
محافظه‌کاری شرطی	Conserv	۰/۰۷۲۹	۸/۳٥٦۳	۰/۰۰۰
شاخص بتا	β	-۰/۱۲۱٥	-۲/۹۷٦۰	۰/۰۰۳۰
سودآوری	DNI	-۰/۱٦۰۸	-۱/۰٤۳٥	۰/۲۹۷۰
نرخ مؤثر مالیات	ETR	۰/۱٦۲۳	۰/۷٤٤٤	۰/٤٥٦۹
اهرم مالی	LEV	۰/۱۳۹۰	٥/۳۷٥۷	۰/۰۰۰
فرصت رشد	MTB	۰/۰۲۸۹	٦/۳٥۸۸	۰/۰۰۰
بازده سهام شرکت	RET	۰/۰۸۷۰	۷/۱۳۷٦	۰/۰۰۰
چولگی بازده سهام شرکت	RETSKEW	-۰/۰۰٥۹	--۱/۰۳۹۹	۰/۲۹۸۷
نوسان بازده سهام شرکت	RETVOL	-٦/۱۲٤۲	-۲/۸۳۲۷	۰/۰۰٤۷
نرخ بازدهی دارایی‌ها	ROA	-۰/۱۳۷٤	-۰/٦۸۸۲	۰/٤۹۱٥
اندازه شرکت	SIZE	۰/۷۰۳۷	۱۸/۰٦٦۹	۰/۰۰۰
گردش سهام	TURNOVER	۲۲/۸۷۰۱	۱/۸٤۲۹	۰/۰٦٥۷

سایر آماره‌های اطلاعاتی		
اثرات ثابت صنعت	Industry FE	بله
ضریب تعیین	R-squared	۰/٦٥٥٥
ضریب تعیین تعدیل‌شده	Adjusted R-squared	۰/٦١۰٧
آماره F	F-statistic	١٤/٦٣۰٢
معناداری	Prob(F-statistic)	۰/۰۰۰۰
آماره دوربین واتسون	Durbin-Watson	١/٦٢۰٥
تعداد مشاهدات	N	٨٧۰

منبع: یافته‌های پژوهش

ضریب متغیر *OverConf* × *Conserv* نشان می‌دهد بیش‌اطمینانی مدیران تأثیر معناداری بر رابطه بین محافظه‌کاری شرطی و افشای ریسک ندارد. همچنین، ضریب مثبت و معنادار متغیر بیش‌اطمینانی مدیران نشان‌دهنده آن است که مدیران با ویژگی بیش‌اطمینانی، اقدام به افشای ریسک بیشتری می‌کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر در راستای بررسی استراتژی‌های گزارشگری مالی مدیران، به بررسی رابطه بین سطح محافظه‌کاری شرطی و سطح افشای ریسک در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. فرضیه اول پژوهش، وجود رابطه بین سطح محافظه‌کاری شرطی و سطح افشای ریسک را با توجه هزینه‌ها و منافع هریک و هدف مشترک آنها در راستای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی پیش‌بینی کرده که نتایج آزمون فرضیه اول، نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین سطح افشای ریسک و سطح محافظه‌کاری شرطی است. این یافته با نتایج پژوهش هوی و همکاران (2009)، وانگ (2019)، آگوستا و آنجلس (2020)، اسدی و بیات (۱۳۹۳)، نیکبخت و حاجی‌عظیمی (۱۳۹۲) و اسدی مشیزی و همکاران (۱۳۹۹) دربارهٔ وجود رابطه جایگزینی بین رویه شناسایی محافظه‌کاری و افشای کیفی در تضاد است (Hui et al., 2009؛ Wang, 2019؛ D'Augusta & DeAngelis, 2020). این نتیجه براساس نظریه عدم تقارن اطلاعاتی و نقش اطلاعاتی محافظه‌کاری (LaFond & Watts, 2008) توضیح‌پذیر است. مطابق با یافته پژوهش روحی‌ملکی و پاک‌مرام (١٣٩٦)، محافظه‌کاری حسابداری ازنظر مشارکت‌کنندگان بازار سرمایه به‌ویژه سرمایه‌گذاران مطلوب است و با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی منجر به افزایش تقاضای خرید سهام در شرکت‌های با سطح بالای محافظه‌کاری شرطی و درنهایت، افزایش قیمت سهام و افزایش ارزش شرکت می‌شود؛ درنتیجه، برخلاف دیدگاه مخالف محافظه‌کاری، در حالت کلی اعمال محافظه‌کاری شرطی نسبت به افشای ریسک هزینه بالاتری برای شرکت نخواهد داشت. این نتیجه با یافته‌های دای و انگو (2021)، هاک و همکاران (2019)، هجرانی‌جمیل و همکاران (2020) و حسیه و همکاران (2019) نیز در انطباق است (Dai & Hejranijamil et al., 2020؛ Haque et al., 2019؛ Ngo, 2021؛ Hsieh et al., 2019). شرکت‌هایی که در شرایط عدم قطعیت بالاتری قرار دارند، سطح محافظه‌کاری بالاتری را در گزارشگری مالی اعمال می‌کنند؛ درنتیجه، مطابق با انگیزه قراردادی و

دعاوی حقوقی زمانی که شرکت‌ها با عدم قطعیت و ریسک بالاتری روبه‌رو می‌شوند، اقدام به اعمال محافظه‌کاری بیشتر و نیز افشای ریسک بالاتر به‌منظور کاهش هزینه‌های نمایندگی از جمله هزینه بدهی و احتمال دعاوی حقوقی می‌کنند.

همچنین، این نتیجه با توجه به استدلال داگوستا و دی‌آنجلس (2020) دربارهٔ درک سرمایه‌گذاران از اختلافات بین اطلاعات کمی و کیفی توضیح‌پذیر است (D'Augusta & DeAngelis, 2020). محافظه‌کاری عدم قطعیت‌ها را به‌صورت کمی و افشای ریسک عدم قطعیت‌ها را به‌صورت کیفی به استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی انتقال می‌دهد؛ بنابراین، افزایش سطح افشای ریسک، درک ریسک سهامداران را افزایش می‌دهد (مطابق با پژوهش فصیحی و همکاران (۱۳۹۸) و لی و همکاران (2019)) و درنتیجه، در تناسب با سطح عدم‌اطمینان درک‌شده ازطریق افشای ریسک به‌منظور حفظ یکنواختی بین اطلاعات کمی و کیفی، با افزایش سطح محافظه‌کاری، مدیران افشای ریسک بیشتری را به‌منظور حفظ یکنواختی بین اطلاعات کمی و کیفی انجام می‌دهند (Li et al., 2019). وجود یکنواختی بین سطح محافظه‌کاری حسابداری و سطح افشای ریسک، با نتایج پژوهش هانگ و همکاران (2014) و ناگار و همکاران (2019) که نشان می‌دهد احتمالاً مدیران با اعمال محافظه‌کاری، سطح افشا را بهبود می‌بخشند، سازگار است (Nagar et al., 2019 ؛Huang et al., 2014). همچنین، این نتیجه با این فرض توضیح‌پذیر است که وجود الزامات گزارشگری و افشای ریسک، مدیران را برای ایجاد رابطه جایگزینی و تبادل بین افشای ریسک و سطح محافظه‌کاری ریسک بخصوص از بعد فزونی هزینه‌ها از منافع افشاء محدود می‌کند؛ اگرچه از دست دادن این انعطاف‌پذیری می‌تواند هزینه‌های کلی گزارشگری شرکت‌ها را افزایش دهد. این نتیجه با استدلال لینسلی و شرایوز (2006) در حمایت از افشای اجباری ریسک و نتایج پژوهش دیر و همکاران (2017) سازگار است (Linsley & Shrives, 2006؛ Dyer et al., 2017).

نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان می‌دهند شرکت‌های با نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی، انگیزه بالاتری برای اعمال سطح بیشتر محافظه‌کاری شرطی و در مقابل انگیزه پایین‌تری برای افشای ریسک دارند. این نتیجه براساس نظریه قراردادی توضیح‌پذیر و مطابق با نتایج پژوهش دنگ و همکاران(2018) و میشلز (2017) است (Deng et al., 2018؛ Michels, 2017). شرکت‌های که به دنبال تأمین مالی ازطریق بدهی هستند، محافظه‌کاری بالاتر و افشای ریسک کمتری را به‌منظور کاهش هزینه بدهی ارائه می‌کنند. این امر می‌تواند ناشی از این موضوع باشد که در افشای ریسک، مدیران اغلب تمایل به افشای اخبار خوب به جای اخبار بد دارند (Kothari et al., 2009) و نیز در میان موضوعات ریسک مالی، کمتر به عوامل ریسک اعتباری (مطابق با پژوهش نمازی و ابراهیمی (۱۳۹۵)) پرداخته می‌شود و درنتیجه، در افشای ریسک عدم تقارن اطلاعاتی بیشتری بین مدیران و اعتباردهندگان وجود خواهد داشت؛ درنتیجه، میزان نیاز شرکت به تأمین مالی ازطریق بدهی، رابطه جایگزینی بین محافظه‌کاری و افشای ریسک را تشدید می‌کند. این یافته نشان می‌دهد هزینه‌ها و منافع نسبی گزارش‌دهی محافظه‌کارانه و افشای ریسک عوامل مهمی هستند که شرکت‌ها در هنگام تعیین رویه‌های گزارشگری و افشا در نظر می‌گیرند. همچنین، برخلاف پژوهش‌های پیشین

(مانند احمد و دالمن، ۲۰۱۳؛ رامشه و ملانظری، ۱۳۹۳) یافته‌های پژوهش، دربارهٔ تأثیر ویژگی‌های بیش‌اطمینانی مدیران بر ارتباط بین دو گزینه محافظه‌کاری و افشای ریسک ارتباط معناداری را نشان نمی‌دهد (Ahmed & Duellman, 2013). به نظر می‌رسد سوءگیری رفتاری مدیران بر هماهنگی تصمیمات گزارشگری مدیران دربارهٔ ریسک اثرگذار نیست. یافته‌های پژوهش نشان داده‌اند مدیران با ویژگی بیش‌اطمینانی عوامل ریسک بیشتری را افشا می‌کنند و این یافته با نتایج پژوهش خوش خلق و وکیلی‌فرد (۱٤۰۰) در تضاد است؛ اما براساس نتایج پژوهش گلدبرگ و همکاران (2020) و حاجی هاشمی و عبدلی (۱۳۹۹) توضیح‌پذیر است. مدیران با ویژگی بیش‌اطمینانی ریسک‌پذیری بالاتری دارند و نیز سطوح افشای داوطلبانه بالاتری را ارائه می‌دهند (Goldberg et al., 2020).

یافته‌های این پژوهش برای سازمان بورس اوراق بهادار و تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری با هدف بهبود و افزایش الزامات گزارشگری و افشای ریسک شرکت‌ها می‌تواند مفید باشد؛ زیرا براساس یافته‌های پژوهش، وجود الزامات دقیق درخصوص دسته‌بندی ریسک‌های مطلوب و نامطلوب و نیز ماهیت ریسک، می تواند باعث شود مدیران در تبادل بین دو انتخاب حسابداری محافظه‌کاری و افشای ریسک انعطاف کمتری داشته باشند؛ درنتیجه، عدم تقارن اطلاعاتی دربارهٔ عوامل خاص ریسک در شرایط مختلف ازجمله نیاز به تأمین مالی ازطریق بدهی کاهش یافته و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی از اطلاعات شفاف‌تر دربارهٔ ریسک‌ها و عدم قطعیت‌های شرکت بهره‌مند می‌شوند.

همچنین، این پژوهش می‌تواند در ایجاد دیدگاه در تفسیر اطلاعات ریسک توسط استفاده‌کنندگان مفید واقع شود. استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، در تفسیر اطلاعات گزارش‌های مالی دربارهٔ ریسک‌ها و عدم قطعیت‌ها، لازم است سیاست‌های گزارشگری مالی یک شرکت را در نظر گیرند؛ زیرا هریک از این سیاست‌ها و انتخاب‌های گزارشگری در شرایط مختلف مانند نیاز شرکت به تأمین مالی ممکن است بر نحوه افشای اطلاعات ریسک اثرگذار باشد؛ درنتیجه، به سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و نیز تحلیل‌گران مالی پیشنهاد می‌شود در ارزیابی وضعیت و مشخصات ریسک شرکت، اطلاعات کیفی ریسک افشاشده در صورت‌های مالی را در تطبیق با اطلاعات کمی در نظر گیرند و بر این اساس، ارزیابی مناسب‌تری نسبت به ریسک‌های موجود داشته باشند و درنهایت، تصمیم‌های سرمایه‌گذاری یا اعتباردهی مناسب‌تری اتخاذ کنند.

در پژوهش‌های آتی، پیشنهاد می‌شود به بررسی تأثیر عوامل دیگر مانند افزایش سرمایه ازطریق انتشار سهام و سایر ویژگی‌های مدیریتی مانند وضعیت حاکمیت شرکتی بر نحوه سیاست‌گذاری مدیران در انتخاب بین محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک پرداخته شود؛ زیرا هریک از این عوامل می‌تواند بر هزینه‌های اعمال محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک اثرگذار باشد. همچنین، بررسی پیامدهای بازار ناشی از هماهنگی بین دو انتخاب محافظه‌کاری حسابداری و افشای ریسک از مواردی هستند که می‌تواند در پژوهش‌های آتی بررسی شوند.

محدودیت پژوهش مرتبط با ذهنی‌بودن فرآیند اندازه‌گیری متغیر سطح افشای ریسک به دلیل استفاده از فرآیند تحلیل محتوا – که فرآیندی ناگزیر ذهنی است – بوده و ممکن است با تغییر قوانین

کدبندی و شاخص‌های اندازه‌گیری، متغیر سطح افشای ریسک تغییر کند و نتایج پژوهش تحت تأثیر قرار گیرند؛ اگرچه برای افزایش پایایی و بهبود ویژگی‌های دقت و تکرارپذیری، نهایت تلاش صورت گرفته است.

منابع

اسدی، غلامحسین و مرتضی بیات. (۱۳۹۳). تأثیر محافظه‌کاری بر پیش‌بینی‌های مدیریت از سود. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۱ (۱)، ۱۹-۳۸.

اسدی مشیزی، محمدحسین، حاجی‌ها، زهره و سیده محبوبه جعفری. (۱۳۹۹). الگوبندی عوامل مؤثر بر محافظه‌کاری در شرکت‌ها. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ۱۲(۴۷)، ۱۳۹-۱۶۸.

برادران حسن‌زاده، رسول و رامین محرومی. (۱۳۹۶). تأثیر افشای ریسک بر پیش بینی قیمت سهام به‌وسیله سود و ارزش شرکت‌ها. *راهبرد مدیریت مالی*، ۱۹(۵)، ۲-۹.

حیدری، مهدی، منصورفر، غلامرضا و مهدی رضایی فیروزجایی. (۱۳۹۵). بررسی اثر کیفی اجزای افشای ریسک شرکتی بر عدم تقارن اطلاعاتی با توجه به متغیرهای تعدیل‌گر ریسکی‌بودن، شرایط رکود و تحلیل‌گران نهادی در بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات مالی*، ۱۸(۳)، ۳۹۱-۴۱۴.

حاجی‌هاشمی ورنوسفادرانی، منصوره و محمدرضا عبدلی. (۱۳۹۹). تأثیر بیش‌اطمینانی مدیران بر میزان افشای اطلاعات به‌صورت داوطلبانه و مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش سرمایه‌گذاری*، ۹ (۳۵)، ۲۰۷-۲۲۱.

حقیقت شهرستانی، مهدی، دستگیر، محسن و افسانه سروش‌یار. (۱۴۰۱). تأثیر محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی بر سطح سرمایه‌گذاری آتی و ارزش سهام. *پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۴(۵۳)، ۱-۳۰.

ختن لو، محسن، بولو، قاسم و جعفر باباجانی. (۱۴۰۰). بررسی وضعیت گزارشگری ریسک شرکتی در ایران و ارتباط ارزشی آن با بازده ویژه سهام. *فصلنامه حسابداری مالی*، ۱۳(۵۰)، ۱۳۱-۸۷.

خوش‌خلق، ایرج و حمیدرضا وکیلی‌فرد. (۱۴۰۰). تبیین اثر سیاسی و اخلاقی رفتارهای مدیریت بر سطح افشای ریسک در گزارشگری مالی سالانه در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق تهران. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۰(۲۹)، ۳۰۱-۳۱۴.

رامشه، منیژه و مهناز ملانظری. (۱۳۹۳). بیش‌اطمینانی مدیریت و محافظه‌کاری حسابداری. *مجله دانش حسابداری*، ۵(۱۶)، ۵۵-۷۹.

روحی ملکی، سحر و عسگر پاک‌مرام. (۱۳۹۶). بررسی رابطه محافظه‌کاری حسابداری با واکنش بازار و ارزش شرکت‌ها. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۷(۴)، ۹۹-۱۲۶.

صفرزاده، محمدحسین و احمد ثقفی‌پور. (۱۳۹۴). نقش محافظه‌کاری حسابداری در ارزش‌گذاری نامتقارن بازار از اقلام غیرمستمر. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۲(۴۸)، ۱۲۳-۱۴۴

فصیحی، صغری، حسینی، علی و بیتا مشایخ. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر افشای ریسک بر کارایی سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *دانش سرمایه‌گذاری*، *۸*(۳۱)، ۳۵۵-۳۷۲.

قائمی، محمدحسین، آزادی، محمدرضا و جواد معصومی. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین محافظه‌کاری در حسابداری و هزینه سرمایه و چگونگی اثر عدم تقارن اطلاعاتی بر شدت این رابطه. *فصلنامه حسابداری مالی*، ۵ (۱۷)، ۱-۲۱

کردستانی، غلامرضا و محمد ایرانشاهی. (۱۳۹۱). تأثیر محافظه‌کاری بر میزان مربوط‌بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام. *دانش حسابرسی*، ۱۲(٤٦)، ۱۸-۳۳.

مشایخ، شهناز و زهرا نیکبخت. (۱۳۹۵). تأثیر محافظه‌کاری حسابداری بر حجم تأمین مالی شرکت‌ها. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ٦(۱)، ٤۳-٦۰.

مهرادی، رامین، بادآور نهندی، یونس، زینالی، مهدی و رسول برادران حسن‌زاده. (۱٤۰۰). تأثیر محافظه‌کاری در افشای ریسک بر محتوای اطلاعاتی اطلاعات حسابداری و هم‌زمانی بازده سهام. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۳(۲)، ۳۳-٥٦.

محمدی‌نسب، سیدمحمد و قاسم بولو. (۱٤۰۱). رابطه افشای ریسک و هموارسازی سود با ریسک شرکت. فصلنامه علمی‌تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ٦(۲۰)، ۱-۲۰.

نیکبخت، محمدرضا و فرزاد حاجی عظیمی. (۱۳۹۲). تأثیر محافظه‌کاری مشروط بر قابلیت اتکای اطلاعات و به‌موقع‌بودن افشا. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۵(۲۰)، ۳۲-۵۲.

نمازی، محمد، مهدی ابراهیمی میمند. (۱۳۹۵). بررسی چگونگی افشای ریسک در گزارش سالانه شرکت‌ها و عوامل مؤثر بر آن. *دانش حسابداری مالی*، ۹(۳)، ۱-۲۹.

Refrences

Ahmed, A. S., & Duellman, S. (2013). Managerial overconfidence and accounting conservatism. *Journal of accounting research*, 51(1), 1-30.

Ahmed, A. S., Billings, B. K., Morton, R. M., & Stanford-Harris, M. (2002). The role of accounting conservatism in mitigating bondholder-shareholder conflicts over dividend policy and in reducing debt costs. *The Accounting Review*, 77(4), 867-890.

Asadi, G. H., & Bayat, M. (2014). The Impact of Conservatism on Management Earnings Forecasts. *Accounting and Auditing Review*, 21(1), 19-38. (In Persian).

Asadimashizi, M.H., Hajiha,Z. & Jafari, S.M. .(۲۰۲۰)Explaining Conservative Modeling in Firms. *Financial Accounting and Auditing Research*, 12(47), 139-168. (In Persian).

Bagnoli, M., & Watts, S. G. (2007). Financial reporting and supplemental voluntary disclosures. *Journal of Accounting Research*, 45(5), 885-913.

Baradaran hassanzadeh, R., & Mahroomi, R. (2018). The Effect of Risk Disclosure on the Share Price Anticipation based on Earnings and Firm Value. *Financial Management Strategy*, 5(4), 189-209. (In Persian).

Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings1. *Journal of accounting and economics*, *24*(1), 3-37.

Basu, S., & Liang, Y. (2019). Director–liability–reduction laws and conditional conservatism. *Journal of Accounting Research*, *57*(4), 889-917.

Beretta, S., & Bozzolan, S. (2008). Quality versus quantity: the case of forward-looking disclosure. *Journal of*

Review of the Literature and Implications for Future Research. *Journal of Accounting Literature* 40 (June): 54–82.

Fama, E. F., & French, K. R. (1993). Common risk factors in the returns on stocks and bonds. *Journal of financial economics*, *33*(1), 3-56.

Fasihi, S., Hosseini, S. A., & Mashayekh, S. (2019). The investigation of the effect of risk disclosure on investment efficiency of accepted companies in Tehran stock exchange. *Journal of Investment Knowledge*, *8*(31), 355-372. (In Persian).

Francis, B., Hasan, I., & Wu, Q. (2013). The benefits of conservative accounting to shareholders: Evidence from the financial crisis. *Accounting Horizons*, *27*(2), 319-346.

Francis, J., Nanda, D., & Olsson, P. (2008). Voluntary disclosure, earnings quality, and cost of capital. *Journal of accounting research*, 46(1), 53-99.

García Lara, J. M., García Osma, B., & Penalva, F. (2011). Conditional conservatism and cost of capital. *Review of accounting studies*, *16*, 247-271.

Ghaemi, M.H., Azadi, M.R., Masoumi, j. (2013). Investigating the relationship between conservatism in accounting and the cost of capital and how information asymmetry affects the intensity of this relationship. *Quarterly financial Accounting*. 5(17), 1-21 (In Persian)

Gigler, F., Kanodia, C., Sapra, H., & Venugopalan, R. (2009). Accounting conservatism and the efficiency of debt contracts. *Journal of accounting research*, *47*(3), 767-797.

Goldberg, C. S., Graham, C. M., & Ha, J. (2020). CEO overconfidence and corporate risk taking: Evidence from pension policy. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 31(4), 135-153.

Gong, G., Louis, H., & Sun, A. X. (2008). Earnings management, lawsuits, and stock-for-stock acquirers' market performance. *Journal of accounting and economics*, 46(1), 62-77.

Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of accounting and economics*, 40(1-3), 3-73.

Accounting, Auditing & Finance, *23*(3), 333-376.

Billings, M. B., & Cedergren, M. C. (2015). Strategic silence, insider selling and litigation risk. *Journal of Accounting and Economics*, 59(2-3), 119-142.

Callen, J. L., Chen, F., Dou, Y., & Xin, B. (2016). Accounting conservatism and performance covenants: a signaling approach. *Contemporary Accounting Research*, 33(3), 961-988.

Campbell, J. L., Chen, H., Dhaliwal, D. S., Lu, H. M., & Steele, L. B. (2014). The information content of mandatory risk factor disclosures in corporate filings. *Review of Accounting Studies*, 19(1), 396-455.

Cassell, C. A., Myers, L. A., & Seidel, T. A. (2015). Disclosure transparency about activity in valuation allowance and reserve accounts and accruals-based earnings management. *Accounting, Organizations and Society*, *46*, 23-38.

Chiu, T. T., Guan, Y., & Kim, J. B. (2018). The effect of risk factor disclosures on the pricing of credit default swaps. *Contemporary Accounting Research*, 35(4), 2191-2224.

Cho, S. Y., Kang, P. K., Lee, C., & Park, C. (2020). Financial reporting conservatism and voluntary CSR disclosure. *Accounting Horizons*, 34(2), 63-82.

Dai, L., & Ngo, P. (2021). Political uncertainty and accounting conservatism. E*uropean Accounting Review*, 30(2), 277-307.

D'Augusta, C., & DeAngelis, M. D. (2020). Does accounting conservatism discipline qualitative disclosure? Evidence from tone management in the MD&A. *Contemporary Accounting Research*, 37(4), 2287-2318.

Deng, S., Li, Y., Lobo, G. J., & Shao, P. (2018). Loan sales and borrowers' accounting conservatism. *Contemporary Accounting Research*, 35(2), 1166-1194.

Dyer, T., Lang, M., & Stice-Lawrence, L. (2017). The evolution of 10-K textual disclosure: Evidence from Latent Dirichlet Allocation. *Journal of Accounting and Economics*, 64(2-3), 221-245.

Elshandidy, T, Philip J. S, Bamber, M, & Abraham, S. (2018). Risk Reporting: A

innovators?. The journal of finance, 67(4), 1457-1498.

Hope, O. K., Hu, D., & Lu, H. (2016). The benefits of specific risk-factor disclosures. *Review of Accounting Studies*, *21*, 1005-1045.

Hribar, P., & Yang, H. (2016). CEO overconfidence and management forecasting. *Contemporary accounting research*, 33(1), 204-227.

Hsieh, C. C., Ma, Z., & Novoselov, K. E. (2019). Accounting conservatism, business strategy, and ambiguity. *Accounting, Organizations and Society*, 74, 41-55.

Huang, X., Teoh, S. H., & Zhang, Y. L. (2014). Tone management. *The Accounting Review*, 89 (3), 1083-1113.

Hui, K. W., Matsunaga, S., & Morse, D. (2009). The impact of conservatism on management earnings forecasts. *Journal of accounting and economics*, 47(3), 192-207.

Jiang, G., Lee, C., & Zhang, Y. (2005). Information uncertainty and expected returns. Review *of Accounting Studies*, 10, 185–221.

Khan, M., & Watts, R. L. (2009). Estimation and empirical properties of a firm-year measure of accounting conservatism. *Journal of accounting and Economics*, 48(2-3), 132-150.

Khoshkholg, I., & Vakilifard, H. (2021). Explaining the effect of political and moral dimensions of management behaviors on the level of risk disclosure in annual financial reporting in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 10(38), 301-314. (In Persian).

Khotanlou, M., Blue, G., Babajani, J. (2021). Investigating the Status of Corporate Risk Reporting in Iran and its Value Relevance with Stock-Specific Return. *Quarterly Financial Accounting.*13 (50), 87-131. (In Persian).

Kim, J. B., Nekrasov, A., Shroff, P. K., & Simon, A. (2019). Valuation implications of unconditional accounting conservatism: Evidence from analysts' target prices. *Contemporary Accounting Research*, 36(3), 1669-1698.

Guay, W. R., & Verrecchia, R. E. (2018). Conservative disclosure. *Journal of Financial Reporting*, 3(1), 73-92.

Guedhami, O., & Pittman, J. (2008). The importance of IRS monitoring to debt pricing in private firms. *Journal of Financial Economics*, 90(1), 38-58.

Haghighat Shahrestani, M., Dastgir,M., & Soroushyar,A. (2022). The Effect of Conditional and Unconditional Conservatism on the Level of Future Investment and Stock Value. *Financial Accounting and Auditing Research*, *14*(53), 1-30. (In Persian).

Haji Hashemi Varnoosafadarani, M., & Abdoli, M. R. (2020). Effects of Managers' over confidence on Voluntarily Information Disclosure and Social Responsibility of Companies Listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Investment Knowledge*, 9(35), 207-221. (In Persian).

Haj-Salem, I., & Hussainey, K. (2021). Risk disclosure and corporate cash holdings. Journal of Risk and Financial Management, 14(7), 328.Huang, X., Teoh, S. H., & Zhang, Y. L. 2014. Tone management. *The Accounting Review*, 89 (3), 1083-1113.

Haque, A., Fatima, H., Abid, A., & Qamar, M. A. J. (2019). Impact of firm-level uncertainty on earnings management and role of accounting conservatism. *Quantitative Finance and Economics*, 3(4), 772-794.

Heidari, M., Mansourfar, G., & Rezaei, M. (2016). The Qualitative Effect of Risk Disclosure Components on Information Asymmetry, Regarding To the Moderating Variables, Firm-Riskiness, Economic Downturn and Institutional Analysts in Tehran Stock Exchange. *Financial Research Journal*, 18(3), 391-414. (In Persian).

Hejranijamil, M., Hejranijamil, A. & Shekarkhah, J. (2020), "Accounting conservatism and uncertainty in business environments; using financial data of listed companies in the Tehran stock exchange", *Asian Journal of Accounting Research*, 5 (2), 179-194.

Hirshleifer, D., Low, A., & Teoh, S. H. (2012). Are overconfident CEOs better

Synchronicity. *Financial Accounting Research*, *13*(2), 33-56. (In Persian).

Merkl-Davies, D.M. and Brennan, N.M. (2007). Discretionary disclosure strategies in corporate narratives: incremental information or impression management? *Journal of Accounting Literature,* 26: 116-94.

Michels, J. (2017). Disclosure versus recognition: Inferences from subsequent events. *Journal of Accounting Research*, 55(1), 3-34.

Miihkinen, A. (2013). The usefulness of firm risk disclosures under different firm riskiness, investor-interest, and market conditions: New evidence from Finland. *Advances in accounting*, *29*(2), 312-331.

Milne, M. J., & Adler, R. W. (1999). Exploring the reliability of social and environmental disclosures content analysis. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*.

Mohammadi Nasab, S.M., Blue, G. (2022). The Relationship between risk disclosure and Income smoothing with firm risk. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 5(20), 1-20. (In Persian).

Nagar, V., Schoenfeld, J., & Wellman, L. (2019). The effect of economic policy uncertainty on investor information asymmetry and management disclosures. *Journal of Accounting and Economics*, 67(1), 36-57.

Namazi, M., Ebrahimi Maimand, M. (2016). Studying the Disclosure of Risk and Influencial Factors on This Disclosure. *Financial Accounting Knowledge*, *3*(2), 1-29. (In Persian).

Nelson, K. K., & Pritchard, A. C. (2016). Carrot or stick? The shift from voluntary to mandatory disclosure of risk factors. *Journal of Empirical Legal Studies*, 13(2), 266-297.

Nikbakht, M., & Hajiazimi, F. (2013). The Impact of Conditional Conservatism on Reliability and Timeliness of Disclosure. *Journal of Financial Accounting Research*, 5(2), 33-52. (In Persian).

Qiang, X. (2007). The effects of contracting, litigation, regulation, and tax costs on conditional and unconditional conservatism: Cross-sectional evidence at

Kim, M., & Kross, W. (2005). The ability of earnings to predict future operating cash flows has been increasing—not decreasing. *Journal of Accounting research*, *43*(5), 753-780.

Kordestani, G.R., Iranshahi, M. (2011). The effect of conservatism on the relevance of accounting information to stock value. *Journal of Audit Science*, 12(46), 18-33. (In Persian).

Kothari, S. P., Li, X., & Short, J. E. (2009). The effect of disclosures by management, analysts, and business press on cost of capital, return volatility, and analyst forecasts: A study using content analysis. *The Accounting Review*, 84(5), 1639-1670.

Kravet, T., & Muslu, V. (2013). Textual Risk Disclosures and Investors' Risk Perceptions. *Review of Accounting Studies* 18 (4): 1088–1122.

LaFond, R., & Watts, R. L. (2008). The information role of conservatism. *The accounting review*, *83*(2), 447-478.

Levy, H., Shalev, R., & Zur, E. (2018). The effect of CFO personal litigation risk on firms' disclosure and accounting choices. *Contemporary Accounting Research*, 35(1), 434-463.

Li, Y., He, J. & Xiao, M. (2019). Risk disclosure in annual reports and corporate investment efficiency. *International Review of Economics & Finance*, 63, 138-151.

Linsley, P. M., & Shrives, P. J. (2006). Risk reporting: A study of risk disclosures in the annual reports of UK companies. *The British Accounting Review*, 38(4), 387-404.

Marshall, A.P. & Weetman, P. (2002). Information asymmetry in disclosure of foreign exchange risk management: Can regulation be effective? *Journal of Economics and Business*, 54(1), 31–53.

Mashayekh, S., & Nikbakht, Z. (2016). The Effect of Accounting Conservatism on the Volume of Financing. *Journal of Accounting and Social Interests*, 6(1), 43-60. (In Persian).

Mehradi, R., Badavarnahandi, Y., Zeinali, M., & Baradaran hassanzadeh, R. (2021). Impact of Conservatism in Risk Disclosure on the Information Content of Accounting Information and Stock Return

the firm level. *The accounting review*, 82(3), 759-796.

Rajab, B., & Handley-Schachler, M. (2009). Corporate risk disclosure by UK firms: trends and determinants. *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, *5*(3), 224-243.

Ramsheh, M., & Molanzari, M. (2014). Managerial Overconfidence and Accounting Conservatism. *Journal of Accounting Knowledge*, *5*(16), 55-79. (In Persian).

Ruch, G. W., & Taylor, G. (2015). Accounting conservatism: A review of the literature. *Journal of Accounting Literature*.34 (February), 17–38.

Ruhi, S., & Pakmaram, A. (2017). The Relationship of Accounting Conservatism with Market Responsess and Firms Value. *Journal of Accounting and Social Interests*, *7*(4), 99-126. (In Persian).

Safarzadeh, M. H., & Saghafi Pour1F, A. (2015). The Role of Accounting Conservatism in Asymmetric Market Valuation of Nonrecurring Items. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 12(48), 123-144. (In Persian).

Salem, I. H., Ayadi, S. D., & Hussainey, K. (2019). Corporate governance and risk disclosure quality: Tunisian evidence. *Journal of Accounting in Emerging Economies*.

Tan, Y., Zeng, C. C., & Elshandidy, T. (2017). Risk disclosures, international orientation, and share price informativeness: Evidence from China. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, *29*, 81-102.

Wang, V. X. (2019). Risk factor disclosures and accounting conservatism. doi: 10.2139/ssrn.3312529.

Watson, D., & Head, A. (2010). *Corporate finance: principles and practice*. Pearson Education.

Watts, R. L. (2003). Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting horizons*, 17(3), 207-221.

Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). Positive accounting theory.

Wu, Y.W. & Jones, R.A.(2010). Executive Compensation, Earnings Management and Shareholder Litigation. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 35(1).